

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 33. (93.) ÉVF. • 9. SZÁM • 2023. SZEPTEMBER • ÁRA: 4 LEJ

Fotó: Czire Alpár

Számadás

• Az idő nemcsak lineárisan telik: éveink száma gyarapodik ugyan, de az évszakok ciklikusan változnak fejük felett. Újra belépünk az őszebe, a hulló levelek, a betakarítás, iskolakezdés évszakába. Szeptember havában üljük az őszi hálaadást. Milyen jó, hogy minden évben számot adhatunk magunknak és Teremtőnknek mindarról, amit tőle kaptunk ajándékba! Szeretteinket, akiknek kezét megszoríthatjuk. A tetőt fejük felett. Az asztalunkra kerülő mindennapi kenyeret. Az

erőt, amellyel megdolgozhatunk a betevő falatért. A közösségi alkalmakat és az egyedüllét csendes perceit, amelyekből egyaránt töltekezhetünk. A megpróbáltatást és a segítséget, a sikereket és a kudarcokat, amelyek révén hitünk erősödhet, és nyitottabbak lehetünk felebarátaink felé. Mindezt Istentől kaptuk.

Adjunk hát hálát – mert a hálátelt szív nem fondorkodik mások ellen. Mert a hálás szív derűs, arra figyel, mit jobbíthat környezetében.

A tartalomból:

Megmér téged mérlegen

4

Kapcsolódás Istenhez, egyházhoz, egymáshoz

5

Egy márványtábla története

6

Vass Miklós és műve – egy könyvpéldány története

8

a L a p t é m a

A hálaadás hava

„Hála legyen Istennek kimondhatatlan ajándékáért!” (2Kor 9,15)

● **Június 25-én a Protestáns Teológiai Intézet rektora, Kovács Sándor gyémántdiplomát adott át az 1963-ban lelkészi oklevelet szerzett Farkas Dénes ny. lelkész-esperesnek, aki hat évtizeden át szolgálta az unitárius egyházat.** Az ünnepélyes átadóra a teológiai intézet dísztermében, a tanévzárón, az intézet tanári kara és hallgatói jelenlétében került sor.

● **Az Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége augusztus 14–16. között szervezte meg Zeteváralján a lelkészcsaládok találkozóját *Család a palást alatt* címmel.** A 72 részt vevő gyermek és felnőtt testi és lelki feltöltődésére is figyelmet fordítottak a szervezők. A panelbeszélgetésekben a lelkészcsaládok örömeiről és nehézségeiről osztották meg gondolataikat, együtt imádkoztak, sport- és szabadidős tevékenységekben vettek részt.

● **A Magyar Unitárius Egyház a Vallásszabadság Házában zajló tevékenységekkel kapcsolódott be az augusztus 13–20. között megszervezett Kolozsvári Magyar Napok programkínálatába.**

Augusztus 17-én *S. O. S. Ukrajna!* címmel zajlott az ukrain háború menekültjeit és otthon maradt rászorultjait segélyező tevékenységekről szóló beszélgetés Anca Beu (Phoneo Egyesület, projektvezető), Nagy Béla (Kárpátaljai Református Egyház, főjegyző, diakóniai igazgató), Dumitru Anca (Romániai Máltai Szeretetszolgálat, programvezető), Vladimir Szkalcskij (Kolozsváron élő odesszai háborús menekült, a Gondviselés Segélyszervezet önkéntese) részvételével, Szabó László (a Gondviselés Segélyszervezet elnöke) moderálása mellett. A napot Kiss Dénes és Bálint Róbert Zoltán, a Valláskutató Intézet munkatársainak előadása zárta, akik az erdélyi magyarok vallási helyzetképét vázolták fel.

Másnap Furu Árpád építészeti és műemlékvédelmi tanácsadó vezetett házlátogatást az érdeklődőknek. Ezt követően a történelmi magyar egyházak vezetői a népszámlálási adatok tükrében beszélgettek jelenről és jövőről: Fehér Attila (főtanácsos, Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház), Kató Béla (püspök, Erdélyi Református Egyházkerület), László Attila (főesperes-plébános, Szent Mihály Római Katolikus Egyházközség) és Kovács István (püspök), a beszélgetést Bálint Róbert Zoltán, a Valláskutató Intézet munkatársa vezette. Az egyházvezetők hittel és bizakodással tekintenek a jövő felé, nem félelemmel, hanem konkrét tervekkel néznek szembe mindazzal, amit a mindig megújuló holnapok hoznak. Ezután *Mire jó a hit?* címmel beszélgetett Dávid István református egyetemi lelkész, Kerékgyártó Imola evangélikus lelkész, Jobbágy Mária Júlia és Rácz Norbert Zsolt unitárius lelkészek.

Egyházköri hírek

● **Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör**

Augusztus 2-án Sepsiszentgyörgyön mutatta be János Mihály művészettörténész az általa szerkesztett A

kökösi unitárius templom című tanulmánykötetet az unitárius templomban, ahol Péterfi Zita Ágnes helyi lelkész köszöntötte az érdeklődőket. A kötet a budapesti Teleki László Alapítvány kiadásában, a Rómer Flóris Terv támogatásával jelent meg, és tanulmányokon, dokumentumokon keresztül mutatja be a kökös liturgikus tér történeti és művészeti értékeit. *Augusztus 12-én pedig Kökös unitárius temploma adott otthont a bemutatónak*, amelyen Márton Edit helyi lelkész üdvözölte az érdeklődőket, majd a jelen levő szerzők ismertették a kötetet.

A Székelyföldi Magyar Újságírók Egyesülete sajtófotó szakosztályának és a Művészeti és Népiskolának szervezésében augusztus 17-én nyílt meg Márk Attila árkosi énekes fotókiállítása a sepsiszentgyörgyi Tein teaházban. A kiállítást Huszár Szilamér fotográfus nyitotta meg.

● **Kolozs-Tordai Egyházkör**

Augusztus 5-én tartották a Tordai-hasadéki Unitárius Találkozót. Istentiszteleti szolgálatot végzett Józsa István Lajos tordai lelkész, a kántori teendőket Szabó Mária tordai énekes látta el. A rendezvényt az egyházkör esperese, Csécs Márton Lőrinc és Fodor Dorottya, az egyházkör egyik felügyelgondnoka köszöntötte. Kovács István főpásztor üzenetét Szabó László előadó-tanácsos tolmácsolta: „...az, amire ma természeti csodaként tekinthetünk, nem más, mint egy kis patak sok millió éves kitarató munkája. És bár a végtelenül türelmes partmosás kettéhasította ezt az óriási hegygerincet, a szemben álló sziklafalak sok helyen még most is egymásba illenek [...] a porlasztó idők minket is gyakran eltávolítanak egymástól, de mindig látszania kell annak, hogy összetartozunk.” Marosán Csaba színművész *Költészetünk vadvirága* című, Petőfi Sándorról szóló műsorát mutatta be. Ezután Kiss Dénes *Egyház, vallás, társadalom – erdélyi magyarság a 21. században* című előadása következett. Végül Vigh Ibolya operaénekes és Nagy Gergő zongoraművész nótá- és operett-előadására került sor. Az együttlételem a gulyásfőző verseny eredményhirdetése zárta.

● **Marosi Egyházkör**

Fehéregyházán július 30-án tartottak Petőfi-ünnepélyt a helyi Petőfi Sándor Művelődési Egyesület és a Maros Megyei RMDSZ szervezésében. Az Ispán-kútnál a résztvevők koszorúztak, majd *ünnepi istentiszteletet tartott a helyi unitárius templomban Lőrinczi Lajos, egyházunk közügyigazgatója.* A múzeumkertben a honvédsírok feletti megemlékezés után a Petőfi-emlékév jegyében gazdag ünnepi műsor következett.

● **Székelykeresztúri Egyházkör**

Augusztus 4-én a székelykeresztúri önkormányzat a városnapok alkalmával *Pro Cultura-díjjal* tüntette ki a Berde Mózes Unitárius Gimnázium igazgatóját, Czire Alpár fotóst. Laudációt mondott Sándor-Zsigmond Ibolya muzeológus.

LÉLEKKENYÉR

Lelki tusakodás

PAVELKA ATTILA

Mindannyiunknak vannak fájdalommal, szenvedéssel, gyötrellemmel teljes útjaink, amelyeken végig kell járnunk, amelyeket nem kerülhetünk ki. Hányszor meg hányszor kell megpróbáltatások elé állnunk: egy vizsga vagy egy műtét előtt, egy szakítás során, amikor valakit elveszítünk, amikor tanácstalanok vagyunk, a gyötrődésben vagy a gyászban.

A Gecsemáné-kertben Jézus nem első alkalommal vonult félre tanítványaitól. Egész életét megosztotta az egyedüllét és a közösségi lét között. Ismerjük az evangéliumi történetet, amidőn gyermekkorában egy húsvéti ünnep alkalmával Jeruzsálembé, a templomba ment. Az ünnep lejárta után nem követte a hazatérő szüleit, hanem a templomban maradt. Szülei több napi keresés után akadtak rá, amint a tanítómesterek körében ült, hallgatta és kérdezte őket. Szülei nem értették meg a nekik adott választ: „Nem tudtátok, hogy az én Atyám házában kell lennem?”

Profétai tevékenységét azzal kezdte, hogy negyven napig elvonult a pusztába böjtölni, elmélkedni, imádkozni, Istennel kapcsolatba kerülni.

Félrevonult tanítványaitól akkor, amikor hírül adták neki Keresztelő János halálát. Félrevonult, hogy Istennel legyen gyászával.

Egyedül volt akkor is, amikor a samáriai parázna asszonnyal találkozott (Jn 4,1–42). Amíg a tanítványok elmentek a városba élelmet vásárolni, addig Jézus megpihent Jákob kútjánál. Vajon miért éppen ebben az órában ment az asszony vizet meríteni? A korabeli viszonyok alapján tudjuk, hogy a déli órákban, a nagy melegben alig jártak az emberek, a munkáikat reggel és délután végezték el. Ez az asszony mégis éppen ekkor ment a kúthoz, mert ha déltájban indul vizet meríteni, nem találkozik a helybeliek tekintetével és élcelődéseivel. Jézus lépésről lépésre tárja fel előtte azt, hogy aki ebből a vízből iszik, az ismét megszomjazik, aki viszont abból a vízből iszik, amelyet ő ad, annak a szívében örök életre szökellő vízforrás lesz. Jézus itt a szentlélek bennünk lakozásáról beszélt.

Nemcsak Jézus vonult el a közösség elől, hanem ezt tették a próféták is: Mózesnek magányában, a Hóreb hegyén jelent meg az Isten, Keresztelő János elhivatása a pusztában érett meg.

Egyedüllétünkben bennünket is megszólít egy hang, feladatot bíz ránk, elhív, akárcsak Fülöpöt, aki az etióp eunuch kincstárnok megtérítésére kapott elhivatást. „Menj hozzá és csatlakozz...” (ApCsel 8,29) – szólt egy hang. Hozzánk is csatlakoznak emberek,

amikor testileg sérültek vagyunk, és a beszélgetések során lelkünk is felüdül. Vagy mi magunk csatlakozunk olyan emberekhez, akiknek testi és lelki gyógyulásra van szükségük. Dsida Jenő *Nagycsütörtök* című verse jut eszembe. A kocsárdi állomáson összekötésre váró lírai én lelki szemei előtt az alvó tanítványok elevenednek meg, akik érzéketlenek Jézus szen-

„Akkor elment velük Jézus egy helyre, amelyet Gecsemánénak hívtak, és így szólt tanítványaihoz: Üljetek le itt, amíg elmegyek, és amott imádkozom. Maga mellé vette Pétert és Zebedeus két fiát, azután szomorkodni és gyötrődni kezdett. Akkor így szólt hozzájuk: Szomorú az én lelkem mindhalálig: maradjatok itt, és virrasszatok velem! Egy kissé továbbment, arcra borult, és így imádkozott: Atyám, ha lehetséges, távozzék el tőlem ez a pohár; mindazáltal ne úgy legyen, ahogyan én akarom, hanem amint te. Amikor visszament a tanítványokhoz, alva találta őket...” (Mt 26,36–40a)

vedésére. „Nem volt csatlakozás” – így kezdődik a vers. Valójában nemcsak a vonatok között nem volt csatlakozás, de abban a helyzetben nem volt kapcsolat Jézus és az alvó tanítványok között sem. A mi hétköznapijainkban van-e csatlakozás embertől emberig, lélektől lélelig? Érzékenyek vagyunk-e más fájdalmára, gyötrődésére, megindítanak-e másnak a panaszai? Bele tudjuk-e élni magunkat más helyzetébe, együtt tudunk-e érezni vele? Vagy mi is elalszunk, akár a tanítványok, akiket Jézus a gyötrődéséhez kiválasztott?

Jézus imádságos tusakodása a Gecsemáné-kertben jól példázza emberi voltát, hiszen ő is érzékeny az emberi fájdalomra. Mint életének minden helyzetében, itt is aláveti magát Isten akaratának. Azonban nem egyszerűen Isten akaratába való beletörődésről van szó, hanem Isten országa eljövételéről. Hiszen a „le-

gyen meg a te akaratod” benne van a Miatyánkban is, abban az imádságban, amelyet ő tanított tanítványainak. Ő az, akinek ki kell innia a poharat, ő merül bele a szenvedések mélységébe. Mi is Istenhez fordulunk imáinkkal, az ő oltalmát és gondviselését kérve. Mi alávétjük-e magunkat gyötrődéseink során az ő akaratának? Tudunk-e ilyen lelkülettel imádkozni? – „Legyen meg a te akaratod.” Nemde számos esetben a saját magunk akaratát igyekszünk érvényesíteni, egyéni céljainkat megvalósítani? Akárcsak a tanítványokat, a kísértés bennünket is arra csábít, hogy ne kísérjük végig a szenvedés útját, sőt lázadjunk ellene. Gyötrődéseink közepette gondoljunk az életünkben kiteljesedő hálára is.

Néhány hét múlva, őszi hálaadás ünnepe alkalmából az úrasztala elé járulunk, hogy magunkhoz vegyük a Jézus életére és halálára emlékeztető jegyeket, az úrvacsorai kenyeret és bort. Mi mindenért lehetünk hálásak? Hálásak vagyunk azért a felismerésért, hogy Isten akaratát teljesedik be életünkben. Hálát adunk azért, hogy ismét hajlékában lehetünk.

Ünnepszentelésünk egyben előretekintés is kell hogy legyen, előretekintés egy jobb és biztosabb jövő felé, amelyért tennünk kell, felelősségteljesen ki kell vennünk részünket. Mert csak így lesz értelme a mi összefogásunknak, ünnepeinknek, megemlékezéseinknek. Tanuljunk meg imádkozni teljes átéléssel, mindenünket letéve Isten kezébe úgy, hogy az imánk ne öncélú legyen, hanem fogja át egész közösségünket, egész népünket, ahogy a költő írja:

„Mikor az utolsó kiáltás is elhangzott / Krisztus ajakáról – függve a keresztfán, / utolsót lehelve lelke: / Éli, Éli, Lama Sabaktani! / Ó, népem, drága népem! / E szörnyű ítéletben, / ez elveszejtő nehéz időben / mindig hitted: / »Isten kezében vagyunk / és ott vagyunk a legbiztosabb helyen.« // Mikor Ég-Föld megszakadt, / Folyók-Tengerek kiöntöttek, / végig nyargalván sós hullámaikkal / a veszett világon, / mikor megpecsételtetett minden / teremtett állatoknak sorsa – / Ó, Uram! / mi: árva néped, / árva magyar néped / »Tebenned bízunk eleitől fogva.«”

Ámen.

HITFORRÁS

Megmér téged mérlegen

ÚJVÁROSI KATALIN

Vajon, ha egy szép családi ebéd vagy vacsora alkalmával, a kellemes beszélgetés közepette egyszer csak elkezdene egy láthatatlan kéz írni a falra, mit gondolnál, testvérem? Folytatnád nyugodtan az evést, a borozgatást, vagy ész nélkül rohannál egy békésebb helyre?

Az idézett bibliai történet egy királyi vacsorát jelenít meg. Nem akármilyen vacsora ez: ezer ember van együtt, és a mértéktelen ivás és mulatás közepette a káldeusok királya előhozatja a jeruzsálemi templomból elkobzott kegytárgyakat, mert azokból akar inni. A szolgák teljesítik ugyan a parancsot, de pár korty után megjelenik egy kéz, ami ismeretlen nyelven írni kezd a falra. A királyt hatalmas félelem keríti hatalmába, kiveri a víz, és még a térde is reszket – olvassuk a leírásban. Azonnal jósok és csillagászok után kiált, de senki nem tudja megfejteni az írást. Aztán valaki elszólja magát, hogy van egy Dániel nevezetű szent ember az országban, aki minden bizonnyal segíteni tud rajta. És valóban: Dániel megfejti az írást. A király még azon éjszaka meghal.

Az idézett ószövetségi történetet olvashatjuk úgy, hogy egy régi esemény megörökítése, és olvashatjuk úgy is, hogy kapaszkodóként, útmutatóul szolgáljon

számunkra is. A bibliai történetek célja pedig az utóbbi. Nézzük hát ilyen szemmel az olvasottakat!

Mindannyian szoktunk ünnepi ebéden vagy vacsorán részt venni. Talán olyanon is, ahol ünneplünk

„Az írás, amely oda van írva, így hangzik: *mené mené tekél ú-parszín. A szavak magyarázata pedig ez: A mené azt jelenti, hogy számba vette Isten királyságodat, és véget vet annak. A tekél azt jelenti, hogy megmért téged mérlegen, és könnyűnek talált. A perész azt jelenti, hogy felosztotta királyságodat, és a médeknek meg a perzsáknak adta.*” (Dán 5,25–28)

valakit, valamit. Ma divat is lett, hogy megadjuk a módját a keresztelésnek, a ballagásnak, esküvőnek vagy a kerek évfordulóknak. Vizsgáljuk meg, hogy mi-

ként üljük meg ezeket az alkalmakat. Hogy mulatunk? Kiket hívunk meg? Mi a célunk egy ilyen ünneppel? Mit teszünk ilyenkor: korlátlanul eszünk és iszunk? Örömmel beszélgetünk, szívesen táncolunk? Istent is behívjuk ünneplésünkbe, vagy jól megvagyunk nélküle? Teszünk-e valami olyat, amiről tudjuk, hogy reszketni kellene tőle – mert titkon mind tudjuk, hogy mi a jó, és mi a bűn. Észrevesszük-e a jeleket, amelyek körülvesznek bennünket, s amelyek egyértelműen Isten üzenetei? Mert ne áltassuk magunkat: ma is ugyanúgy tesz jeleket az Úr, mint a régi emberek idejében. Kérdés, hogy látjuk-e ezeket, értjük-e és főként hagyjuk-e, hogy vezessenek.

Manapság sokan magyarázzák a jeleket: nem lesz benzin, villany, pénz, élelem, egészség, magántulajdon – egyszóval minden, ami következik, rossz. Félelemmel töltik meg a lelkeket, mert a félelemben élő ember meggondolatlanul cselekszik, vezethető és hiszékeny. Ne legyen mindegy, kinek a véleményét hallgatjuk, és főként törekedjünk arra, hogy mi magunk gondolkodjunk józanul. Adjunk esélyt Istennek is, mert ő hozzánk is szól, ha engedjük neki: az imádságos csendben, emberei révén vagy épp a szívünkben feltörő gondolatok révén.

Isten emberének, Dánielnek a jelre adott magyarázata a következő: megmér téged mérlegen. Nem találgat, hanem tényt közöl. Egy mindenkire érvényes isteni parancsot: mindannyian tudjuk, hogy tetteinkről egyszer felelnünk kell, felelősséggel tartozunk, hogy miként élünk, mit teszünk. Nem félelemkeltés ez, hanem egy örök parancsolat, amely képes egyensúlyban tartani a világot.

Milyen érdekes, kedves testvéreim, hogy őszi hálaadásunk ünnepe bennünket is mérlegre helyez.

A régi ember Szent Mihály vasárnapjának is nevezte az őszi hálaadás ünnepét, nem véletlenül. Ha

rátékintünk a naptárra, látjuk, hogy Mihály napja szeptember 29-re esik. Sőt, azt is, hogy a régi megnevezések szerint szeptember végén fordul át a hónap Mérleg havába. És milyen érdekes, Szent Mihályt leginkább úgy ábrázolják, hogy kard vagy mérleg van a kezében. Sajátos magyar hagyomány, hogy a Göncöl szekere Szent Mihály szekere is mondták, a Tejutat Szent Mihály útjának és az utolsó útra kísérő fogatos lovát Szent Mihály lovának. Sőt, hitték, hogy a haldokló ember fejénél ott áll Szent Mihály, aki mérlegre teszi az eltávozó lelkét – ennek a szép megjelenítése látható pl. a székelyderzsi templomban.

Az őszi beköszöntével, amikor a régi ember elvégezte a betakarítást, természetesen hatott, hogy mérlegre teszi mindazt, amije van. A család élete függött tőle. Ennyi lett, ebből kell megélni. De ez csupán a mérleg egyik serpenyője. A másikba a láthatatlanokat helyezte, és törekedett arra, hogy mindez egyensúlyba kerüljön. Mert a mérleg szerepe pontosan ez: egyensúlyba hozni a dolgainkat, a kintit és a bentit, a lentit és a fentit. E gazdag hagyományból merítkezve láthatjuk: milyen jó nekünk! Nemcsak életünk végén találkozhatunk az elszámolással, hanem évenként is lehetőséget kapunk arra, hogy megtegyük. Ne sajnáld a lehetőséget, testvérem, soroljad bátran javaidat – hisz annyi mindened van. Látható és láthatatlan egyaránt. S ha elkezdted sorolni, hamar rájössz, hol leng ki a mérleg, hol kell igazítani rajta, és az előttünk álló befele fordulás időszakban megteheted ezt.

Pál apostol szépen megfogalmazza, hogy miért kell nekünk ezt tenni: mert ez Isten akarata. De nem öncélú akarat ez, a lényeg a továbbiakban van: a ti javatokra. A ti javatokra szolgál, ha elvégzitek e vallásos cselekedetet, ti nyertek belőle, a ti lelketek válik könnyebbé, a ti életetek lesz jobb. Mert – teszi hozzá – ha nem teszitek ezt: a Lelket oltjátok ki. (1Tessz 5,19)

Kapcsolódás Istenhez, egyházhoz, egymáshoz

| KOPPÁNDI JÚLIA

• Július 30-án 57 család, összesen 261 személy részvételével zárult a Magyar Unitárius Egyház családostáborra Tusnádfürdőn. A négynapos rendezvény célja, hogy az együttlét, közös imádkozás, változatos programok által a családok személyes és gyülekezeti életükbe is feltöltődve, megerősödve térjenek vissza.

Családostábort nem először szervez a Magyar Unitárius Egyház. Az elmúlt években több ilyen jellegű találkozóra került sor egyházi és egyházközségi szer-

vezésben egyaránt. A Kapocs táborral azonban ennek a gyönyörű történetnek egy új, újragondolt fejezetét kezdtük körvonalazni valamikor az év elején. A nagyszerű ötlethez nagyon hamar egyenes arányban társult a lelkesedés is.

Azt hiszem, mindenekelőtt annak örültünk, hogy lesz egy olyan rendezvényünk, ami nem egy napos, és ezért sokan lehetünk egy helyen úgy, hogy nem kell továbbrohanjunk. Hogy lesz idő a szó legteljesebb ér-

telmében együtt lenni, beszélgetni, egymás jelenlétéből töltődni. És így történt...

A tábor programja korcsoportos bontásban zajlott. A gyerekeknek állandó felügyeletet és sokszínű tevékenységet biztosítottuk. A programban szerepelt osztorfonás, bútorfestés, elektromos pörgettyű és repülőmodell készítése, mondókázás, bábozás is. Az ifjak családi szabályokról beszélgettek, művészetterápiai foglalkozáson vettek részt, betekintést nyertek az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet tevékenységébe, ugyanakkor körükbe hívták Kovács István püspököt, aki kérdéseikre őszintén, tabuk nélkül válaszolt. A felnőttek Ferenczi Enikő *Felnőttségünk gyermekeink szemével*, Czire Szabolcs *Örömben nevelni, örömben élni*, Lakatos Csilla és Lakatos Sándor *Családban marad – generációkon átívelő mesélt és elhallgatott családi történetek*, Pap Adolf és Balázs Réka *Hatékony kommunikáció a családban* című előadásán és beszélgetéseken vehetett részt.

A párhuzamosan zajló tevékenységek mellett igyekeztünk olyan alkalmakat is szervezni, ahol a családok tagjai együtt lehettek. Így apa-fia, anya-lánya foglalkozásokra, családi vetélkedőre, sporttevékenységekre is sor került. Az esti programok sorába idén a tábortűz, táncház, borkóstoló és Last Minute koncert került.

Az együttléteket istentisztelettel nyitottuk, különlegessége, hogy a szolgálatot nem csupán Biró Attila lelkész-esperes végezte, hanem abba teljes családja, felesége és négy gyermeke is bekapcsolódott. A reggeli és esti áhítatok szolgálatvégzői Erdő Imola brassói, Lőrinczi Levente kissolymosi, Rác Mária és Rác

Norbert kolozsvári lelkészek voltak. A tábor istentisztelettel és kulturális műsorral zárult. Ez alkalommal a szolgálatvégző Solymosi Alpár csíkszeredai lelkész-esperes volt. A közös imádkozás után István Ildikó és a Folker zenekar *Hangszersimogató* előadásán vehettek részt kicsik és nagyok.

A négy nap alatt a tábor hatalmas fenyőfáinak árnyékában béke volt, erőt adó csend, gyermekzsivaj, derű, tartalmas beszélgetések és rengeteg alkalom a kapcsolódásra. A szavaink közti csendben, a ránk boruló tiszta éjszakában, az egymáshoz való fordulásunk nyugalomában pedig egészen egyértelműen ott volt a jó Isten is. Az ilyen alkalmak és rendezvények kegyelmi idők. Kicsit olyan, mintha kiszakadnánk az élet sodrásából, és egy más, mélyebb tartalommal telne meg akkor és ott az élet. Mintha egy más, erősebb biztonsági háló venne körül. Annak érzése, hogy most minden rendben van. Köszönjük mindazoknak, akik lelkesedésükkel és munkájukkal járultak hozzá ahhoz, hogy mindez létre jöhessen. És köszönjük a résztvevőknek, hogy megtiszteltek bizalmukkal, és igent mondtak a rendezvényre úgy is, hogy nem tudták, pontosan mire számíthatnak. Talán mi sem... Most azonban már mindannyian tisztábban látjuk, hogy milyen áldásos ez az alkalom, hogy milyen részeit kell picit újraírni, és mennyi mindennel lehet még továbbámodni. Úgyhogy folytatjuk. Találkozunk jövőre is!

A rendezvényt a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt, az OTP Bank Románia és Hargita Megye Tanács támogatta.

Egy márványtábla története

FARKAS DÉNES

• A történetnek, amelyet most megosztok, még élő tanúja Benedek Sándor ny. lelkész, Pálffy Árpád ny. lelkész. Az ő tudtunkkal és jelenlétükben ment végbe a Kolozsvár Irisz negyedében található unitárius istenháza márványtáblájának le- és felszerelése.

Nem megyek bele sem a Horea-féle felkelés, sem az 1848–1849-es szabadságharc gyászos, Abrudbányát is érintő eseményeibe, hiszen ezekről megfelelő dokumentáció áll rendelkezésére az érdeklődőnek (illetve nem megfelelő, de létező), tény, hogy a történet helyszíne Abrudbánya, egészen pontosan a történelem viharaiiban felszámolódott unitárius közösségének mára lepusztult temploma. Az abrudbányai gyülekezet a 16. században jött létre, többek között a fent érintőlegesen említett okokból elnéptelenedett. A közelmúltban utánanézttem, és egyetlen egy élő unitári-

us volt Abrudbányán: úgy hívták, hogy Schneider Piroska, a valamikori várfalvi lelkésznek, Patakinak – aki a II. világháborúban az orosz felszabadítók túlbuzgóságának lett az áldozata, magyarán meggyilkolták – volt a leánya.

A ma is álló abrudbányai templom (legalábbis ami a falait illeti), amelyet többször átadtunk az államnak a rendszerváltás előtt [az abrudbányai templomot 1973-ban a Vallásügyi Hivatal utasítására ellenérték nélkül adták át a helybéli fogyasztási szövetkezetnek, lásd EKT-jegyzőkönyv 1973/162. Az eklézsia ingatlanjait már 1972-ben szétosztották, lásd EKT-jegyzőkönyv 1972/94. – szerk.], a 18. század végén, 1786-ban épült hasonló stílusban, mint a kolozsvári belvárosi templom, méretében nem éppen akkora, mint említett társa, ám nagyon impozáns lehetett fénykorában. Az

évszázadok során hívek fogytán elhagyatottá vált. Előbb bútorraktár volt, aztán beszakadt. Hajójából mára fák nőttek ki, szomorú látványt nyújt a város közepében.

Az egyház számára már (fenn)tarthatatlanná vált templom lebontására anyagilag nem volt lehetősége, egyébként senki nem is vállalta el a munkát, az abrudbányai lakosok és a környéken élők számára ez elképzelhetetlen volt. A románság hite szerint, úgy látszik, az Isten hajlékát nem lehet, nem szabad lebontani. Így ott éktelenkedett és éktelenkedik a mai napig a romosodó templom. A hírek szerint a helyi Abrudbányai és Verespataki Magyar Kulturális Egyesület fel akarná javítani, székházzá, rendezvényhellyé alakítani – ezt alig tartom hihetőnek, hiszen a felújítás, ha lehetséges is, horribilis összegbe kerülhet, de a kezdeményezés üdvözlendő.

Elég az hozzá, hogy a 18. századi templom ott állt elárvultan, gazdátlanul, rajta egy márványtábla, amely az unitárius jelszót hirdette a rá nézőknek: Egy az Isten. Bár nem vagyok már benne biztos, de kis betűkkel, vakolatírással, akárcsak a kolozsvári templomon, egykor egy másik felirat is ékeskedett a templomon: In honorem solius Dei.

Valamikor a nyolcvanas években azt mondta nekem Erdő János főjegyző, hogy „Dénes, azzal a márványtáblával kellene valamit csinálni. Maga oda eljár évente pénzügyellenőrként, és nézze meg egy útja alkalmával, azt a táblát hogy lehetne levenni a templomról”. [Az Egyházi Képviselő Tanács 1980/76. pont alatt intézkedett az abrudbányai templom átadásáról, elhatározták, hogy a homlokzatról leveszik az Egy az Isten feliratot, a tornyogombot átadják az egyháznak, és a mennyezeti deszkák az egyház tulajdonában maradnak – szerk.]

Én aztán, amikor Abrudbánya felé volt dolgom, beszéltem Lula Miklóssal, a verespataki gondnokkal, aki torockói származású, kőműves szakmában is jártas magyar ember, s akinek helybeli családja már nem beszélt a nyelvünket. Elmondtam neki a szándékomat, azt mondta, semmi probléma, levesszük azt a táblát. Így lementünk Verespatakról hárman, Pálffy Árpád lelkész (aki várfalvi származású, nyugdíjas éveit Topánfalván tölti túri származású nyugdíjas gyógyszerész feleségével), a gondnok és jómagam Abrudbányára. Olyan hatméteres létrával Lula Miklós felmászott, mi a lelkésszel tartottuk a létrát, és kezdte leszerelni a márványtáblát. A feliratos követ egyik hónom alatt jól el lehetett cipelni, olyan 18-20 kilós lehetett, tehát szép, kiadós súlyú, rajta aranyozott betűkkel felvésva a jelmondatunk. Miközben folyt a leszerelés, a létra köré kezdtek gyűlni, ahogy lenni szokott, a bámuló, csodálkozó emberek, akik azt feltételezték, meglopjuk a templomot. Próbáltuk csitítani őket, hogy nem rombolunk, hanem a táblának megvan a maga rendeltetése, sőt még azt is megresz-

kíroztam, hogy a szentségeink közé tartozik a toronygomb is. Erdő Jánossal elbeszteltük, hogy ki tudja, milyen üzeneteket hordozhat a torony gombja, mint egy palackposta a múltból, és ez milyen érdekes lenne az egyháztörténet szempontjából. A gömböt aztán nem mertük leszerelni, egyfelől mert nem volt hozzá felszereltségünk (a gömb a mai napig is a helyén van, egyházunk múzeumában jó helye lenne), másfelől mert a báméskodók egyre hangosabban kezdték kifejezni nemtetszésüket. Lula Miklós, ahogy leszerelte, a fél kezével tartva kezdte lecsúsztatni a táblát a létrán, s amiközben lépegetett lefele, vagy kétszer is az emberekre ripakodott. Végül megvolt ennek az általunk remélt hatása, Lula Miklós ugyanis egy tekintélyes ember volt, alkatilag is, de a közösségben is közismert ember volt. Így hoztuk el a márványtáblát, és betettük Pálffy Árpád Daciájának csomagtartójába.

Így mentünk fel Verespatakra, ahol elvégeztem a hivatali teendőimet. Arra már nem emlékszem, hogy akkor-e, amikor leszereltük a táblát, vagy egy másik alkalommal, de lehoztam Kolozsvárra. Benedek esperes akkoriban szűkösen lakott az iriszi imaház hátsó részében, mert akkor még nem létezett a jelenlegi parókia, a jelenlegi paplakot 1983-ban vásárolták, s abba aztán az esperes be tudott költözni. Elmondtam neki, hogy megvan, nálam van az abrudbányai márványtábla, ő azonnal, kapva kapott az alkalmon, mondván, ezt fel kellene szerelni az imaház, vagy inkább templom (mert hát önálló gyülekezet lett az iriszi) homlokzatára, részint mert történelmi ereklye, részint mert egy ilyen táblának templomon a helye, és az iriszi istenházának még nem volt felirata. Az iriszi gyülekezet akkori gondnoka, Bulbuka Gerő – aki még Nagy Ferenc híres segesvári papnak volt a szeretetiskolás tanítványa, és mélyen egyházhoz kötődő ember volt, Bulbuka Csaba ny. egyházi autóvezető édesapja – olyan helyen dolgozott, hogy tudott készíteni négy inoxcsapot, amely a kőfalon átért, és így rögzítette fiával a márványtáblát a ma is látható új helyén, az utca felőli fronton, ahol most már remélhetőleg időtlen időig hirdeti, hogy Egy az Isten.

Vass Miklós és műve – egy könyvpéldány története

KÁLNOKI KISS TAMÁS

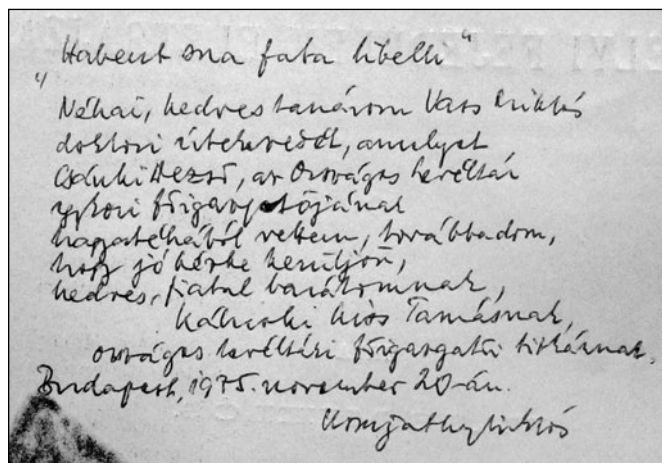
• „Habent sua fata libelli»

Néhai, kedves tanárom Vass Miklós doktori értekezését, amelyet Csánki Dezső, az Országos Levéltár egykori főigazgatójának hagyatékából vettem, továbbadom, hogy jó kézbe kerüljön, kedves fiatal barátomnak, Kálnoki Kiss Tamásnak, országos levéltári főigazgatói titkárnak. Budapest, 1975. november 20-án. Komjáthy Miklós” (bejegyzés Vass Miklós Székely Mózes erdélyi fejedelem életrajza c. könyve belső címlapjának versóján).

„Dr. Kring Miklós 1934. febr[uar] 14-én. Csánki-hagyatékából” (a fenti kötet belső címlapjának rectóján fekete tustintával elfedett szöveg).

Vass Miklós Székely Mózes erdélyi fejedelem életrajza (Márkus Ny., Budapest, 1897) c. munkáját manapság már nem hasznosítja, idézi a történettudomány az újabb Erdély-/Székelyföld-történetekben. Nem hivatkoznak rá a Székely Mózesről szóló írások szerzői sem (kivéve pl. Szekeres Lukács Sándort és Mihály Jánost). Ennek ellenére elgondolkodtató, hogy az értekezés Csánki Dezső országos levéltári főigazgató hagyatékából került Komjáthy Miklós tulajdonába. Ami önmagáért beszél. Miként az is, hogy a tanítvány megszerezte magának egykori tanára könyvét a Csánki-hagyatékából. Csakhogy Komjáthy Miklós akkor még nem a Magyar Országos Levéltár (fő)levéltárosa, hanem a budapesti egyetem oktatója volt. Csak kutatott az intézményben. Jó lenne tudni, hogyan került a disszertáció az Országos Levéltár főigazgatójához: ajándékként, kutatási engedély fejében („kötelessé példány”)? Helye utóbbi esetben az Országos Levéltár könyvtárában lett volna. Ma csak annyi bizonyos, hogy Csánki főigazgató magánkönyvtárából került a szóban forgó példány elő. Ami pedig értékítélet. Miként Veress Endre megállapítása is: „Székely Mózesről ma sem tudunk többet, mint amit összeírogatott néhai Vass Miklós.” (Veress Endre 1942. június 22-én kelt levele Kelemen Lajosnak, Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára P 1569 5. t. 6. d.).

A Budapesten kinyomtatott disszertációról még megjelenése évében értékelő ismertetést tett közzé az Erdélyi Múzeum 1897. évi 10. számának 580–581. oldalain Sz. L. [Szádeczky Lajos] tollából. Ebben – mások mellett – ezt írta: „Hősét és korát jól és szépen rajzolja, nem csap át túlzásba, nem eszményesít az igazság rovására s meglátja hőse hibáit is erényei mellett. Nem áradoz bőbeszédűen, tud tömören és jellemzetesen írni s nem másol szolgálilag még ott sem, a hol legújabb monográfiák alapján dolgozik. Szóval beleélt

magát a korba, ismeri annak irodalmát, kútfőit, s tud uralkodni az anyagon s írói vénával, szépen fejleszti s fejt meg feladatát.”

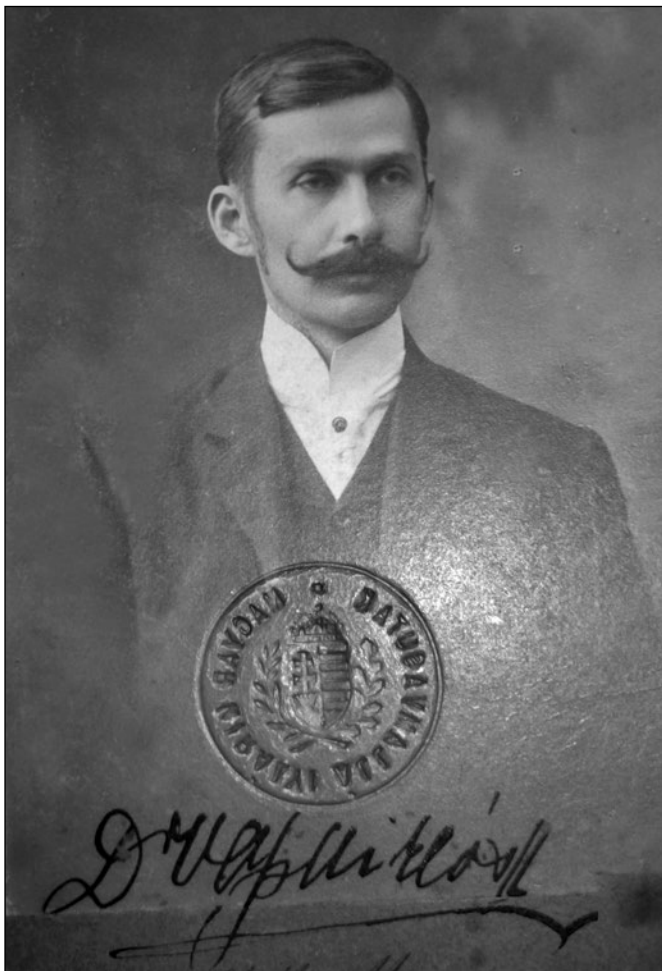
Amikor 1975 végén Komjáthy Miklós megajándékozott egykori tanára, dr. Vass Miklós könyvecskéjével, már tájékozott volt személyemet illetően. Évek óta tegeződünk (mely érintkezési formának az intézményen belül kialakult szokásai voltak: a férfiak nem mindahányan tegeződtek egymással, még a tudományos dolgozók, a levéltárosok sem, míg a nők körében a közvetlenség tágabb kört érintett), kollegiális barátságunk már kialakult. Aktív levéltárosi éveiben rendszeres munkakapcsolatban álltunk. A barátság nem szűnt meg közöttünk nyugalomba vonulása után sem, inkább megerősödött. (Erről e sorok szerzője írt: Komjáthy Miklós 1909–1993., *Levéltári Szemle*, 43. évf., 1993, 3. szám, 102–105.)

Arra már nem emlékszem, hogy mikor találkoztam először Vass Miklós nevével. Meglehet, kolozsvári tanulmányaim idején, de az egészen biztos, hogy dr. Komjáthy Miklós tudós levéltáros kollégámnak szerepe volt abban, hogy személye, tanári és tudományos tevékenysége mindmáig emlékezetemben és érdeklődési körömben maradt. Komjáthy Miklós ugyanis Kaposváron, a Magyar Királyi Állami Főgimnázium, utóbb Somssich Pál Reálgyimnázium diákja volt, és ott is érettségizett. A középfokú tanintézmény jóval későbbi névváltoztatását követően öreg főlevéltáros barátom egykori iskoláját, nem kis malíciával, csak Somssich-Táncsicsként hozta szóba. Mert sokszor mesélt diákéveiről, arról, hogy mennyire nem elégitették ki kíváncsiságát a történelemórán hallottak, s mennyire vékonyak voltak történelemkönyveik. Osztálytársaival ellentétben ő vastag tankönyvből szere-

tett volna tanulni, amelyekben a történelmi események részletesen, színesen vannak leírva, megörökítve. Vass Miklós tanár úr lehetőségeit viszont meghatározták, mederben tartották az óraszámok és a rá fordítható idő mennyisége. Az, hogy a (reál)gimnáziumi tanév lefolyása alatt a historiában mettől meddig kellett eljutnia. A gimnazista Komjáthy (akkor még Kring) Miklós mindent elolvasott, amit lehetett. Már diákként rendszeres, hírekre kíváncsi újságolvasó volt. Nem elégitették ki a tanára által elmondottak. Többre vágyott. Több információhoz szeretett volna hozzájutni, mint amennyi az órakeretbe belefért. Vass Miklós nem tud(hat)ta, hogy tanítványai között az utána következő generáció neves tanára, egyetemi oktatója (egyetemi magántanár, kandidátus, címzetes egyetemi docens), történész-levéltárosa ül Somogyország megyeszékhelyének egyik iskolapadjában. Egy olyan fiatalember, akinek történelmi érdeklődése, íráskészsége, tanári-előadói kvalitásai messze átlag felettiek voltak. Olyannyira, hogy az egykori szóbeszéd szerint jó stilsztaként egyik ugyancsak felkészült, ám íráskészségben tőle messze elmaradt pályatársa szaktanulmányait publikálás előtt – baráti alapon – rendszeresen csinosíttatta.

Komjáthy Miklóssal kialakult jó kollegiális viszonyunk, barátságunk kezdete az 1960-as évek végéhez

Vass Miklós gimnáziumi rendes tanár

köthető, ekkor kerültem az Országos Levéltár alkalmazásába. Hogy miért, hogyan és miként? Talán egyszer ezt is elmesélem. Tanulságos história. Most azonban emlékezetemből ebbe a különleges intézménybe való beilleszkedésem első heteit, hónapjait igyekszem felidézni. Azokban a napokban levéltári munkánk során ismerkedtünk össze. Komjáthy Miklós, a neves főlevéltáros, akit vele egykorú bölcsész kollégái Komjáthy tanár úrnak szólítottak, nem egy volt a tudós levéltárosok közül, hanem kiválóság. Pályája úgy alakult, hogy egyaránt értett a diplomatikához (oklevelekhez, oklevéltanhoz, mint középkorász Magyarország 1526 előtti történelméhez), hiszen csaknem két évtizeden át Magyarország legjelentősebb Mohács előtti gyűjteményének, a Diplomatikai Levéltárnak mindentudó gazdája, féltő gondozója, referense volt, ugyanakkor az Osztrák–Magyar Monarchia szakértője és a közös minisztertanácsi jegyzőkönyvek egyikének (forrás)kiadója. (Komjáthy Miklós: *Protokolle des Gemeinsamen Ministerrates der Österreichisch-Ungarischen Monarchie (1914–1918)* (Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 10., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1966).

Azt jelentik a fentiek, hogy Komjáthy tanár úr a „vastag könyvek”, az érdekfeszítő részletek szintjén volt tájékozott az ország, a Kárpát-medence világa és környezete históriájában. Akkor az intézmény írástörténeti állandó kiállításának megtekintése lehetőségével élve kerülhetett az érdeklődő, a laikus közönség a levéltári iratokhoz közel. Az ilyen látogatócsoportokat olyan levéltárosok vezették, akik szaktudás mellett (az akkor még nem definiált) levéltár-pedagógiai és kommunikációs képességekkel egyaránt rendelkeztek. Közöttük a legkiválóbbak egyike volt dr. Komjáthy Miklós. E sorok írója ilyen körülmények között hallgathatta őt, amikor egyik aktuális tárlatvezetésére személyre szóló meghívást kapott. Nehéz jelzöt találni a narráció, a hibátlan szabad előadás sodró erejének, érdekfeszítő adatgazdagságának és érzelmi telítettségének érzékeltetésére.

Dr. Vass Miklós a kaposvári (fő)gimnázium rendes tanára 1873. december 18-án született Homoródkeményfalván. Apja, Vass István homoródszentpéteri unitárius lelkész volt, aki 1906. november 21-én, 72 éves korában, Oklándon hunyt el. Két nappal később, november 23-án kísérték utolsó útjára Oklándról Homoródjánosfalvára gyermekei: Albert, a gyógyszerész (a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen 1890/1891-ben végzett gyógyszerészmester, meghalt 1936. január 27-én Oklándon, 67 éves korában), Klára (utóbb Dékányi Gusztávné, Vass Székely Klára) és Miklós, a történelem–földrajz szakos gimnáziumi tanár. Fiai ekkor már családosak voltak.

A homoródszentpéteri lelkészről kevés információval rendelkezünk. Tőle származó, tevékenységével kapcsolatos irodalmi emlékeket ez idő szerint nem is-

merünk. Esetleg a Homoródszentpéteri Unitárius Egyházközség irattára/levéltára őriz(het) ilyeneket. Azt tudjuk róla, hogy negyven éven át gondozta híveit, pásztorolta gyülekezetét, s az Egyházi Képviselő Tanács 1906. április 1-től kezdődően negyvenévi lelkészi szolgálatára és orvosi bizonyítvánnyal igazolt rokkantságára való tekintettel, a belső emberi nyugdíjalap terhére, évi 900 korona nyugellátásban részesítette. Jó lelkész lehetett, amit bizonyít, hogy az Egyházi Képviselő Tanács ugyanekkor javasolta: a Főtanács Vass Istvánnak az egyház érdekében negyven éven át folytatott buzgó lelkészi munkálkodásáért fejezze ki méltányló elismerését. Vass István lelkész – mint az fentiekből kiderült – gyermekei iskoláztatására gondot fordított. Miklós fia gimnáziumi tanulmányait (1. gimnáziumi osztály) 1883-tól Székelykeresztúron kezdte meg, majd a kolozsvári Unitárius Kollégiumban folytatta és az 1891/1892. tanévben fejezte be, mégpedig az ún. régi kollégium épületében, amelynek „komfortfokozata” meg sem közelítette az 1901-ben megnyílt újét. Egyetemi diplomáját ugyanitt, a kincses városban, 1896-ban állították ki. Állami ösztöndíjas hallgatója volt a tanárképző intézetnek. Bölcsészdoktori oklevelét a magyar mellett egyetemes történelemből és oklevéltanból szerezte meg 1897-ben. Doktori dolgozatát Székely Mózesről írta. 1899-ben kapta kézhez történelem–földrajz szakos középiskolai tanári oklevelét.

Vass tanár úr a székelyudvarhelyi állami főreáliskola internátusfelügyelői állását hagyta maga mögött 1899-ben azért, mert 1899. augusztus 24-től helyettes tanári, 1900. március 30-tól pedig már rendes tanári kinevezést kapott Kaposvárra. Szerencsésebb pályatársaihoz hasonlóan bizonyára ő is szívesen, szívesebben maradt volna szülőföldjén, ha neki is jut egyháza, a Székelyföld vagy Erdély valamelyik középiskolájában szaktanári katedra. A somogyi megyeszékhely, Kaposvár szívesen látta őt. Az iskola nagy volt, tizenkét osztállyal és több mint húsz tanárral működött, szép könyvtárral rendelkezett.

Itt hamarosan a földrajzi szertár őre lett. Az Erdélyiek Somogy megyei Társaságának egyik alapítója és elnöke, a Nemzeti Kaszinó könyvtárosa és a Kansz [Keresztény Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége] helyi csoportjának elnöke, a Somogy megyei Berzsenyi Irodalmi Társaságnak és a kaposvári Szabad Líceumnak tagja volt. Aktívan részt vett a megye és Kaposvár társadalmi életében. Éveken keresztül egykori iskolájában, a kolozsvári unitárius főgimnázium érettségi vizsgáin a kormány képviselőjeként, mai megnevezése szerint érettségi biztosként vett részt. Kisebbségi dolgozatokat, könyvismertetéseket már egyetemi hallgató korában írt. Segített Szádeczky Lajosnak a *Székely Oklevéltár* szerkesztésében. 1895-ben a kolozsvári egyetem magyar történelmi pályadíját, 1896-ban pedig a Magyar Tudományos Akadémia által kitűzött (megje-

lentetett) Monumentákat nyerte el. (Ez a Monumenta Hungariae Historica / Magyar Történelmi Emlékek c. forráskiadvány-sorozat egyes tagjait jelenti, lásd Taraba Lajosné, Vass Edit 1982-es levelének alább idézett részét.)

Kutatásokat folytatott a Magyar Országos Levéltár mellett a Magyar Nemzeti Múzeum és az Erdélyi Múzeum levéltáraiban. A *Kaposvári Magyar Királyi Állami Főgimnázium Emlékkönyve, 1812–1912.* c. kötet, amely Kaposváron jelent meg 1913-ban, a 103–104. oldalon két önálló munkáját említi. Az intézet tanári testülete a jubileum évében c. fejezet a róla készített életrajzi ismertetőben a *Székely Mózes erdélyi fejedelem életrajza* és *A Királyi Könyvek székely oklevelei* című munkáit nevesíti. Dolgozatait is számba veszi az *Emlékkönyv*, amelyek a *Századok*, a *Turul*, a *Genealógiai Füzetek*, a *Történelmi Tár*, az *Erdélyi Múzeum* és a *Keresztény Magvető* c. folyóiratokban jelentek meg. Felolvasásokat tartott Kaposváron a Szabad Líceumban és Budapesten a Dávid Ferenc Egyletben. A tanárokról, közöttük dr. Vass Miklósról fényképet is közöl az emlékkötet (Tanárok a jubileumi évben I.). Megjegyzendő, hogy a kötet V. fejezetét, amelyik a Kimutatás az intézet igazgatóiról és tanáiról címet viseli, teljes egészében Vass Miklós állította össze (uo. 105–111.). Megírta az iskola földrajzi szertárának történetét (uo. 227–228.), és megemlékezett elhunyt tanártársáról, Prilisauer Adolfról (uo. 168–172.).

1906 és 1920 között a kaposvári gimnáziumban tanított egy másik unitárius vallású tanár is, Botár Imre (Dés, 1880. december 3. – Budapest, 1959. január 27.). Akkortájt távozott onnan, amikor Kring (Komjáthy) Miklós a helyi középiskola tanulója lett. Hogy találkoztak-e személyesen, egyelőre kérdés. De egészen biztos, hogy a Botár név nem volt ismeretlen előtte. Ezért vállalta el 1942-ben, hogy az akkor már nyugalmazott történelem-latin szakos tanár *Szolnok települési, népesedési és gazdasági viszonyai a XVIII. században* (Szolnok, 1941) c. könyvét ismerteti a Magyar Történelmi Társulat közlönyében (*Századok*, 76. évfolyam, 1942., 7–8. szám, 365–366.).

1915. augusztus 30-án a Magyarországi Unitárius Egyház Főtanácsa dr. Vass Miklóst egyháztanácsossá választotta. Ő volt a kaposvári unitárius ifjak hitoktatója, lelki gondozója.

A Magyar Unitárius Egyházi Főtanács 1927. évi november hó 6. és 7. napjain Kolozsváron tartott ülésének jegyzőkönyve (Kolozsvár, 1927) az időközben elhunytak között örökítette meg dr. Vass Miklós tanár nevét, aki vészes vérszegénységben halt meg. A temetési szertartást Kaposváron Csiki Gábor missziós lelkész celebrálta. Kuzmics Ferenc tanár írt róla megemlékezést, nekrológot a *Kaposvári Magyar Királyi Állami Somssich Pál Reál-gimnázium 1927–28. iskolai évi Értesítőjében* (Kaposvár, 1928).

(Folytatás következő számunkban.)

Gyülekezeti kirándulás közösséget építve

Egy gyülekezet életében fontosak és szükségesek az olyan események, amelyeknek közösségépítő szerepük is van. Egy csapatösszerázó hétvége, egy helyi rendezvény vagy éppen egy kirándulás, mind olyan alkalom, amelynek az élményszerzés mellett gyülekezetépítő szerepe is van.

A Désfalvi Unitárius Egyházközség életében is számtalan olyan esemény van, amelyeknek közösségépítő szerepük van. Egy ilyen esemény a mára már hagyományos nyári kirándulás, amikor is a gyülekezeti tagok felkeresnek különböző településeket és meglátogatnak más unitárius közösségeket.

Az idei év júliusában az egyházközség szervezésében újra sor került a négynapos kirándulásra, amelynek során Magyarország és Ausztria szépségeit fedeztük fel, és az egymásra való figyellel, az egymás segítségével és támogatásával, az egymás bátorításával építettük közösségünket.

A kiránduláson negyvenöt személy vett részt és ezernél is több kilométert megtettünk. Első megállónk a Budapest melletti Zsámbékon volt, ahol megnéztük a híres lámpamúzeumot, a Zichy-kastélyt, valamint a csodaszép templomromot is.

Utunk még aznap Győrbe vezetett, ahol az esti városnézés során próbáltuk felfedezni a város szépségeit. Másnap reggel meglátogattuk a győri unitáriusokat, a tiszteletes asszony fogadott bennünket és mesélt a gyülekezeti életről. Ezt követően utunk a pannonhalmi főapátságához vezetett, amely elvarázsolt látványával.

Az apátság megtekintése után Bécsbe indultunk, ahol első megállónk a csodaszép schönbrunni kastély

és annak parkja volt, ahol egy kisebb séta közben csodálkozhattunk rá kastély és parkja nyújtotta gyönyörű látványra. Az esti órákban meglátogattuk a híres Prater, Bécs vidámparkját.

A kirándulás következő napján az osztrák főváros további szépségeit fedeztük fel. Elsőként a Belvedere kastélyt, majd ezután a mesés Szent István-székesegyházat és a Hofburg épületegyüttest tekintettük meg. Ezt követően megnéztük a több színben pompázó Hundertwasser-házat is, amely hasonló módon elvarázsolt mindannyiunkat.

Másnap már Budapesten ébredtünk, és igyekeztünk minél hamarabb eljutni Szentendrére, hogy lehetőségünk legyen megtekinteni a helyi skanzent. Itt az erdélyi tájegységet sikerült megnéznünk, amely visszaröpített bennünket egy kicsit az időben, és beülve az unitárius templom padjaiba, érezhettük, hogy bizony, jó unitáriusnak lenni.

A Szentendrei Skanzen meglátogatása után egy kis fürdésre került sor, majd a Városligetbe vezetett utunk, ahol a Hősök tere mellett sikerült megnéznünk Vajdahunyad várát, a Magyar Zene Házát, valamint a Néprajzi Múzeumot is. Ezt követően egy désfalvi származású hölgy és családja vendégül látott bennünket, amely egy tartalmas beszélgetést eredményezett a gyülekezeti tagok között.

Összességében csodálatos kirándulásban volt részünk, amelynek csapatépítő, közösséget formáló szerepe is volt, és bízunk benne, hogy általa valóban erősödött közösségünk. Legyen hála az Istennek, hogy ez évben is sikerült megvalósítanunk a kirándulást. A kirándulást a Magyar Kormány és a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatta, mely támogatást ezúton is hálásan köszönünk.

SZOMBATFALVI CSONGOR

Istenszolgálat az unitáriusok Rómájában II.

• Miért lett lelkész?

Gyermekkoromtól az életemet a templom tövében töltöttem. Korán megéreztem, hogy a lelkészre felnéznek az emberek. Várnak tőle valamit: lelki tanácsot, útbaigazítást, vigasztalást, bátorítást. Hiszen egy lelkész jelen van a családok örömeiben, de bánatában is a születéstől az elmúlásig. Azt is láttam, hogy egy jó lelkész a közössége életének középpontjában van.

A kommunizmus éveiben a templom szerepe felértékelődött. A vallásos élet tiltása ellenére minden vasárnap megtelt a templom. Ott gyűltek össze a hívek kérni az Istent, hogy vessen véget a rendszernek, a szenvedésnek. Láttam, hogy milyen a templomból hazamenő emberek tekintete, láttam, hogy milyen, amikor egy-egy istentisztelet után apámra néznek... Olyan ember akartam lenni, mint ő, és az ígét akartam hirdetni. A végső döntést 1986. március 15-e és az azt követő napok történései hozták meg. Édesapám talán először beszélt a szószekekről az 1848–1849-es forradalomról. Mindenki félve, de kipirosodott arccal hallgatta. Valaki feljelentette. Pár nappal később megjelentek a Securitate emberei, vallatták, házkutatást tartottak. Ő a következő vasárnap is felment a szószekekre, és egy nemzeti önazonosságunkban megerősítő beszédet tartott. Csodáltam bátorságát, helytállását akkor, amikor a többség csendben meglapult. Ez volt az a döntő pillanat, amikor elhatároztam, hogy lelkész leszek, és édesapámhoz hasonlóan szolgálom az egyházamat.

• Melyek élete és pályafutása legmeghatározóbb állomáshelyei?

Elsőnek Recsenyédet és Székelyudvarhelyt említem. Az emberek közösségi élete, összefogása és élni akarása, de szüleim jósága és szeretete, tanáraink tanításai, példamutatása nagyban meghatározta

lelki életem és személyiségem kialakulását. A középiskolai évek során kiváló tanáraink voltak, akik észrevétlenül is jól igazgatták a lépéseimet egy családhoz hasonlítható, rendkívüli osztályközösségben. A katonai szolgálat tizenhat hónapja alatt megéreztem, hogy mit is jelent igazából magyarnak lenni ebben az országban. Ez csak erősítette a konok kitartást bennem.

Következett az öt egyetemi év Kolozsváron. Másod- és harmadéves hallgatóként két szórványgyülekezetben szolgáltam: Szinden és Tordatúron. Ez idő alatt ismertem és értettem meg a szórványvidék egyéni és közösségi gondjait, ami később újabb lendületet adott a lelkészi szolgálatomhoz. Ma is hálával gondolok egykori püspökünkre, dr. Erdő Jánosra, aki ebben a legnagyobb segítségem és megértő irányítóm volt.

Marosvásárhelyen kiváló mentorom volt Kolcsár Sándor esperes, aki mindennemű teendőt rám bízott, hogy tanulhassak. Magyarsáron újra kellett indítani az egyházi életet, visszaszerezni az elkobzott egyházi vagyont, és elindítani egy újfajta lelki és külső építkezést. Azonban a legmeghatározóbb állomáshely nekem Bölön, az unitáriusok Rómája. Bölön hozta meg nekem a beteljesülésem éveit. Értem itt ezalatt az egyházi földbirtokok nagy részének és két iskolaépületnek a visszaszerzését, új épületek felépítését, a Tana kúria megvásárlását teljesen saját, egyházközségi alapokból. És még nem beszéltem az önálló gazdálkodások elindításáról, a kulturális élet új rendezvényeiről, templomi koncertekről és immár a II. Erdélyi Ősök Napjáról, a honfoglalás kori hagyományörző rendezvényről.

• Milyen a hitünk napjainkban?

Ahány ember, szinte annyiféle személyes hit létezik. Az utóbbi időben azt tapasztaltam, hogy az

anyagiak, a versengés teljesen háttérbe szorította a hitet. Amely emberben vagy közösségben a vallásos hit leértékelődik, elszaporodik minden olyan cselekedet, ami rombol, és a pusztulás, az önfel számolódás felé vezet. Az adott szó, a tisztesség és becsület már csak a múlt nemzedékek erénye. Nem kell a ma emberének se Isten, se ember, se templom, se műveltség. Hit nélkül nincs jövő, nincs élet! De erre az ember maga kell ráébredjen...

• Ha életét újrakezdhetné, ugyancsak e pályát választaná?

Igen. Bár kívülről könnyűnek látják az emberek a lelkész életét, munkáját, mi tudjuk, hogy milyen is valójában lelkésznek lenni. Hiszek abban, hogy egy tisztességes és erős lelkű lelkész sokat tud tenni egyházáért, népéért és hazájáért. Persze csak akkor, ha semmi körülmény között nem tér le a kijelölt útról. Minket azért hívott el e nemes szolgálatra Isten, és azért tettünk papi esküt, hogy őt és igazságát hirdessük a világban alkalmas és alkalmatlan időben egyaránt.

• Mit tenne, ha holnaptól már nem lehetne lelkész?

Eljön majd ez a nap is. Nagy változást fog hozni az életembe. Vanak, akik a nyugdíjba vonulásukig teljesen belefásulnak a munkába, és abba, hogy egy lelkésznek soha nincs szabadnapja. Nem könnyű emberekkel dolgozni. De én nagyon szeretem a hivatásom. Már most úgy készülök erre az időszakra, hogy tovább is aktív, cselekvő tagja maradjak annak a gyülekezetnek, ahol majd letelepszem. Lehetek egy hasznos gondnok vagy vezetőségi tag, hűséges templomba járó és lelkes közmunkázó. Azt semmiképpen nem tudom elképzelni, hogy az egyházi élettől teljesen eltávolodva éljem le Istentől ajándékba kapott napjaimat.

Petőfi-ünnepély Fehéregyházán

Fehéregyházán Petőfi Sándor halálának 174. évfordulóján, július 30-án újra sor került a hagyományos ünnepélyre a helyi Petőfi Sándor Művelődési Egyesület és a Maros Megyei RMDSZ szervezésében.

A rendezvény az Ispán-kúti rövid megemlékezéssel kezdődött, a Petőfi feltételezett elesési helyét jelölő emlékműnél ígét olvasott fel Imecs Lajos nagybúni református lelkész. Tíz intézmény képviselői helyezték el koszorúikat, végül Balázs Zsófia fehéregyházi diáklány Petőfi-verset szavalt.

A helyi unitárius templomban ünnepi istentiszteletet tartott Lőrinczi Lajos, a Magyar Unitárius Egyház közügyigazgatója. A múzeumkertben a honvédsírok mellett a román és magyar himnuszokat a székykeresztúri és fehéregyházi fúvósok adták elő, majd Nagy Zsolt sárospataki színész Petőfi eltűnését, a szabadságharcot, a hősök érdemeit taglalta.

Ezt követően a turulmadaras emlékműnél koszorúzott a fehéregyházi Petőfi Sándor Művelődési Egyesület, a magyarországi Nemzetpolitikai Államtitkárság, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusa, a Maros Megyei RMDSZ, Kiskőrös és Kiskunfélegyháza önkormányzata, a Petőfi Irodalmi Múzeum és Magyar Irodalmi Emlékházak Egyesülete, az Országos Petőfi Sándor Társaság, Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum – Kiskőrös, a sárospataki „8kor” Színház, a Maros Megyei Múzeum, a fehéregyházi és segesvári RMDSZ-szervezet, a fehéregyházi unitárius leányegyházközség, a segesvári unitárius egyházközség, fehéregyházi Erdélyi Magyar Szövetség, az erdőszentgyörgyi Württemberg huszárok, a fehéregyházi református egyházközség, a fehéregyházi gazdakör, a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége, Balavásárért Egye-

sület. A Petőfi-egyesület megkoszorúzta Haller Lujza kert- és múzeumalapító kopjafáját.

A Petőfi-egyesület elnöke, e sorok írója ünnepi beszédében elmondta, hogy az örökké élő Petőfire emlékeznek a csata helyszínén, ez után a *Jövendölés* című vers hangzott fel a szemközti unitárius templom tornyából Bánföldi Szilárd színművész előadásában. A Maros Megyei Tanács elnöke, Péter Ferenc beszédében kiemelte az erdélyi Petőfi-kultusz erősségét, és rámutatott: Petőfi óta tudjuk, hogy minden rendszer megdönthető és tudatosan kell tenni a békéért. Pohankovics András, Kiskőrös képviselője „az egyik szülőváros” üzenetét hozta, és úgy vélte, a bicentenárium a magyarországi és erdélyi magyarság önazonosságát, megmaradását szolgálja. Balla László, Kiskunfélegyháza alpolgármestere szerint Petőfi minden magyaré. Szilágyi Péter nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkár beszédében Szabolcska Mihály *Petőfi lelke* című írására utalva elmondta: amikor a szerző Petőfi lelkét említi, „a magyar szabadság lelkét” keresi.

A beszédek között elhangzott a Sárospataki „8kor” Színház által előadott három dal és Balázs Zsófia fehéregyházi diáklány szavalata. A bajai Rábl Színpad és Zenei Közösség négy előadójának *Petőfi-képzetem* című zenés-verses, majd Bánföldi Szilárd verses összeállítása következett.

A Petőfi 200 emlékév alkalmából az RMPSZ meghívására Erdélyből és a Vajdaságból 5–8. osztályos diákok táboroztak Szovátán, akik Petőfi utolsó napjaihoz kötődő emlékhelyeket is meglátogattak, így a fehéregyházi múzeumkertet is. A Petőfi örök elnevezésű tábor résztvevői rövid műsorral járultak hozzá az ünnepi hangulathoz. A rendezvény a „8kor” Színház *Csillagok között* című dalával és a fúvószenekar kíséretében a széky Himnusz eléneklésével zárult.

SZABÓ JÓZSEF

In memoriam Kríza Dániel

Életének 87. évében június 22-én elhunyt Kríza Dániel. Július 31-én kísérték utolsó útjára a várpalotai temetőben, Czire Szabolcs lelkész a Mt 11,29b alapján végezte a temetési szertartást. A Főtanács a 2022. június 24-én tartott ülésén tiszteletbeli keblitanácsosi címet adományozott neki.

Budapesten született 1936. július 6-án. Édesapja Kríza Kálmán, édesanyja Dósa Klára, akik humoródmáisi, illetve nyárádtői születésűek voltak.

Középiskolai tanulmányait követően vegyészmérnöki diplomát szer-

zett. Pályája elején Veszprémben, majd Budapesten volt középiskolai tanár, köztük a Lónyai utcai Református Gimnáziumban. A rendszerváltás után saját mérnöki tanácsadó vállalkozást alapított.

1966-ban kötött házasságot dr. Nagy Ilonával. Négy gyermekkel és tizenhárom unokával áldotta meg Isten.

A Budapesti Unitárius Egyházközség presbitere volt 18 éven át 2007-ig. Őszinte és elkötelezett támogatója volt az erdélyi magyarságnak, különösen az unitáriusoknak, a legnehezebb időkben is. Munkát, lakhatást, egészségügyi ellátást szerzett erdélyi testvéreinknek, akik arra Magyarországon rászorultak.

Híres volt legendás aktivitásáról, egyenességéről, szívósságáról. Elkötelezett, lelkes és aktív támogatója volt az erdélyi és magyarországi egyházrészek újraegyesítésének. Talán több is volt, mint támogatója, inkább az egyik kezdeményezője. Ő már akkor az egyesülésről beszélt, amikor mások még tagadóan rázták a fejüket. Emiatt az álma miatt konfliktusba került mind az erdélyi, mind a magyarországi korabeli egyházi vezetők egy részével.

A 2000-es években ő kezdeményezte, szervezte a magyarországi és erdélyi unitáriusok évenként megrendezett találkozóját, ami alighanem valamikor bekerül egyházunk történelemkönyvébe. Az első, Szentgericén rendezett találkozó emlékére az ott elindított mozgalmat ma is gericeiként emlegetjük.

A későbbiekben ilyen „gericeit” találkozókra sor került többek között Olthévízen és Magyarországon.

2010-ben Magyarországon a találkozó végén született egy, a két egyházrész egyesülését szorgalmazó nyilatkozat, amit aláírt többek között a későbbi püspök és főgondnok, Bálint Benczédi Ferenc és Máthé Dénes, valamint számos meghatározó erdélyi és magyarországi lelkész és világi személy.

E mozgalomnak elévülhetetlen érdemei vannak abban, hogy 2012-ben megvalósult az erdélyi és magyarországi unitáriusok régi álma, a két egyházrész újraegyesülése.

Meggyőződésem, hogy egyházunkat története során azok vitték előre, akik áldozatos munkájukkal, sok konfliktus felvállalásával, a „mainstreammel” szemben állva, tabukat döntve előre mentek, és vittek magukkal. Kríza Dániel egyike ezeknek az unitáriusoknak. Isten nyugtassa!

ZOLTÁN CSABA

In memoriam Lurtz Zsolt

„Harcold meg a hit nemes harcát, ragadd meg az örök életet, amelyre elhívtattál, amelyről vallást tettél szép hitvallással sok tanú előtt.” (1Tim 6,12)

Végtelenül szomorú vagyok, hogy túl korán öszszegzésre és végső búcsúzásra kényszerülünk egy, az életpályája felfelé ívelő szakaszán derékba tört élet, Lurtz Zsolt abásfalvi lelkész esetében.

Éppen tavaly, 2022. június 25-én szentelte lelkésszé a Zsinat Marosvásárhelyen tizenkét társával egyetemben. Akkor az ő fejére is áldást, lelkébe pedig a szentlélek tüzeinek erejét kérte az unitárius imaközösségünk. Marosvásárhelyen erősítettük meg őt szolgálatában, ott, ahol az Erdélyi Országgyűlés 1571-ben a vallásszabadság törvényét is megerősítette. A fekete palástban közösségeikért küzdőkre ugyanis nemcsak pásztorokként, de harcosokként is tekint az egyházi szemlélet, akiket a végső elköteleződésük pillanatában meg kell erősíteni. Ezt nevezzük „lelkésszentelésnek”. Pál apostol analógiája mentén a hit nemes harcosaiként, felvértezett cselekvőkként tartják számon a gyülekezeteink a lelkészeiket. A gyülekezetépítő munka és istendicsőítő szolgálatok során tulajdonképpen az örök élet lelki műhelyeiben munkálkodnak együtt a lelkész és a hívek, együtt alakítják ki azt az eszményi értékvilágot, amely sziklaszilárd alapja lehet a rendíthetetlen életnek. A jó lelkész körül lelki műhely- és szorgalmas munkailat van. Ezt éreztük tisztelendő Lurtz Zsolt portája és parókiája

körül is. Az örök élet maximája, amely kapcsán anynyiszor lelket öntött híveibe, az ő élete polcán még jó magasra volt helyezve, nem erre a napra, nem erre a váratlan alkalomra volt előkészítve. A tragikus kimenetelű közúti baleset most mégis arra kényszerít bennünket, hogy levegyük az élet koronáját a magasított piederstárlól, amelyre ezidáig csak lélekben tekintett fel, és felszólítsuk Lurtz Zsolt tiszteletest, hogy vegye át e pálmát: Ragadd meg, és vedd át ezt a csodás, fényességes, örökkön világló életet-ajándékot, amelyről oly sokszor és oly szépen tettél hitvallást híveid előtt, szószekek magasán! Át-nyújtjuk most neked!

Lurtz Zsolt 1987. július 15-én született Sepsiszentgyörgyön. A sepsiszentgyörgyi Református Kollégiumban érettségizett 2006-ban. A teológiai alapképzést 2010–2016 között végezte el a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán. Teológiai mesterképzésben 2016–2018 között részesült. 2018-ban gyakorló segédlelkésszi minőségben kinevezést nyert a Zsil-völgyi Unitárius Társegyházközségbe. 2019-ben áthelyezést nyert az abásfalvi és a homoródkeményfalvi unitárius egyházközségekbe. 2020. október 22-én lelkészsképesítő záróvizsgát tett.

Mindössze négyéves homoródkeményműhelyi gyülekezet- és építőtörökség-megújító, buzgó szolgálatával példát állított elénk. A népszerű portugál író, Coelho írja *A fény harcosának kézikönyve* c. művében: „A harcos tudja, hogy a nagy álmok sok kicsiből állnak ugyanúgy, ahogy a Nap fénye is milliányi kis sugárból adódik össze.”

Tudjuk, hogy a végső, nagy álom előtt még sok kis álmodót dédelgetett szívében. Ne engedjük, hogy ezek a fénytörések végképp szertefoszoljanak! Gyászunkból akkor tud felemelni a Teremtő, ha a szívünkbe, szemünkbe élete során szétszórt fénysugarakat és szeretetmagvakat most gondosan összeszedetjük, és valljuk, hogy a halálon túl is van diadal és örök világosság, élet!

Temetési szertartására augusztus 2-án, szerdán 13 órakor került sor Sepsiszentgyörgyön, a szemerjai újreformátus temetőben. Temetési beszédet az ApCsel 10,33 és Mt 11,28–30 alapján Kovács István püspök mondott, Solymosi Alpár esperes a Mk 10,29–30 alapján búcsúzott, majd Péterfi Zita Ágnes sepsiszentgyörgyi lelkész búcsúztatta a 2Kor 4,18 alapján. Abás- és Homoródkeményfalva nevében Andorkó Attila be- szolgáló lelkész búcsúzott, a gondnokok és falubeliek

a falvak földjéből hoztak, elbocsátó szeretetük jeléül. Egykori évfolyamtársai nevében Farkas Orsolya székelykeresztúri iskolalelkész búcsúzott tőle a Jel 3,8 alapján, majd Jobbágy Mária Júlia kolozsvári belvárosi segédlelkész tolmácsolta az egykori egyletes és barát, Rácz Norbert Zsolt kolozsvári belvárosi lelkész gondolatait. Ezt követően szintén ő fordította magyarra John Gibbons ny. bostoni unitárius univerzalista lelkész búcsúgondolatait. A sírhantnál az abásfalvi fiatal házások baráti köre nevében, akikkel az elhunyt lelkész együtt örvendezett, kirándult, álmodott, Lőrincz Ildikó mondott beszédet. A sepsiszentgyörgyi lelkész megáldotta a hantot, végül a homoródkeményfalvi és abásfalvi gondnokok búcsúztak az elhunyt lelkésztől.

Nyugodjon békében!

SOLYMOSI ALPÁR

In memoriam Kecskés Lajos

Kecskés Lajos 1928. december 1-én született Ravában, tündérmesék és legendák földjén, gazdálkodó-, munkáscsaládban. Szerető szülei és testvérei körében, az akkor még népes, gyermekzsivajtól hangos faluban eszmélt rá Isten teremtett, szép világára, tanulta meg Istent imádni, az embert szeretni. Itt tanulta meg a természetet, a földet, a munka tiszteletét és szeretetét. A kilenc testvér közül négyen akkoriban még nem gyógyítható gyermekbetegségben veszítették életüket. Édesapja és testvérbátyja a második világháború hősi áldozata lett. Az özvegy édesanya nagy szeretettel és nagy küzdelmek árán tartotta össze a családot, félárván maradt gyermekeit. Elemi iskolai tanulmányait szülőfalujában végezte, ahol szakképzett tanítók nevelték, oktatták a népes gyermekereget. A jól tanuló kisdiákot szülei a helybéli unitárius lelkész javaslatára a székelykeresztúri Orbán Balázs Unitárius Főgimnáziumba írták. Itt végezte középiskolai tanulmányait 1940–1948 között, nagy tudású és elhivatott tanárok irányítása mellett. A székelykeresztúri unitárius gimnázium szellemisége, összetartó közösségi élete egész további életét meghatározta. Az érettségi oklevél sikeres megszerzése után rövid ideig tanítóként, majd könyvelőként dolgozott, és két éven át nehéz munkaszolgálatot teljesített. Unitárius teológiai tanulmányait 1954–1958 között végezte Kolozsváron. A teológiai évek során Kiss Elek püspök már hosszabb-rövidebb ideig tartó

helyettesítő lelkészi szolgálatokra kérte fel Torockón és Küküllődombón, amelyet örömmel vállalt és végzett. A teológiai évek után, negyvenegy évre terjedő lelkészi szolgálatának első állomáshelye kilenc esztendeig Jobbágyfalva és Nyárádszereda volt.

1963-ban kötött házasságot hűséges hitvestársával, Nyitrai Gyöngyvérrel, akinek szülei ekkor még koholt vádak alapján börtönbüntetésüket töltötték. 1964-ben a jobbágyfalvi unitárius lelkészi lakás lett az a hajlék, ahol a meggyötört és sokat szenvedett lelkésszülők, Nyitrai Mózes és Nyitrainé Deák Berta otthonra találtak. Házasságukat a gondviselő Isten három fiúgyermekkel ajándékozta meg. A nagyobb fiaik, Levente Dénes és Jenő a jobbágyfalvi lelkészi évek alatt születtek, a kisebbik, Csaba, pedig az új állomáshelyen, a székely Mezőség határfalujában, Szabédon. A szabédi lelkészi szolgálat harminc esztendejének legnagyobb részében a hűséges hitvestárs a templomi istentiszteleteken, szertartásokon énekvezéreként is segítette, kiegészítette férje hivatását. A három évtized legnagyobb megvalósításai Szabédon: a falu járdásítása 1971-ben, az új papilak felépítése 1978–80 között, a templom többszöri javíttatása. A kommunista diktatúra megpróbáló évtizedei során végezte kitartással és nagy lelkesedéssel gyülekezet- és faluépítő szolgálatát. Az 1989. évi államhatalmi változást követően hitvestársával és Farkas Ernő magyar szakos tanárral együtt álmodták meg a Szabédi László-emléknapot, amelyet az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület

is felkarolt, méltó emléket állítva ezáltal a falu „fogadott fiának”, Szabédi László mártírsorsú költőnek, írónak, egyetemi tanárnak, unitárius lelkészünökének. A Szabédi László-emléknapot azóta is esztendőről esztendőre megszervezik Szabédon.

1999-ben, hetvenegy éves korában vonult nyugdíjba. A több mint négy évtizedes kitartó munka és lelkészi szolgálat után a gondviselő Isten megajándékozta közel huszonnégy szép nyugdíjas esztendővel, amelyet hitvestársa mellett, családjá körében tölthetett, a marosvásárhelyi unitárius gyülekezetek szeretetével és megbecsülésével körülvéve. Felkérésre örömmel vállalt szolgálatokat a marosvásárhelyi és környékbéli unitárius templomokban. Önkéntesként segítette a marosvásárhelyi unitárius egyházközségek szociális alapítványának, az Unitarcoop Alapítványának a működését. Gyakran részt vett a marosvásárhely-kövesdombi új unitárius templom építésére szervezett kalákákban. Az új templom felépülése és felszentelése után a lelkésznek, aki e sorok szerzője és az elhunyt fia, állandó segítsége volt. Az egyházközség aranykönyvének bejegyzései az ő gyönyörű kézírását dicsérik.

Egy évvel ezelőtt fizikai és egészségi állapota gyengülni kezdett. Gyengélkedése közepette nagy elégtelt és örömet jelentett számára, hogy Magyarország

Kormánya és szeretett egyháza a Magyar Arany Érdemkereszt átvételére érdemesnek találta, hűségese szolgálata és életműve elismeréseként. Hisszük, hogy a Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusán személyesen átvett szép elismerés hozzájárult földi élete további egy évvel történő meghosszabbodásához.

Július 30-án rövid szenvedés után visszaadta neimes lelkét teremtő Istenének.

Marosvásárhelyen a virrasztás alkalmával Fazakas Lajos Levente esperes mondott imádságot a 90. zsoltár alapján. A gyászistentisztelet augusztus 3-án, 11 órakor kezdődött a marosvásárhelyi református temető ravatalozójában. Temetési beszédet mondott a Préd 12,6–7.13–14 alapján Nagy László Marosvásárhely-Bolyai téri lelkész, az egyházi főhatóság nevében András Benedek főjegyző búcsúzott a Jb 42,17 alapján. A szabédi egyházközség és Marosi Egyházkör nevében Jenei Sándor Levente szabédi lelkész, köri jegyző búcsúzott a Luk 12,37 alapján. A temetési szertartás befejező része a homoródkarácsonyfalvi unitárius temetőben volt, ahol 15 órától Benedek Mihály helybéli lelkész az 1Kor 16,14 alapján búcsúztatta, Kovács István püspök, majd az ULOSZ nevében az 1Pét 4,10–11 alapján Nagy Adél recsenyédi lelkész.

Áldott emlékét szívünkben, lelkünkben őrizzük!

KECSKÉS CSABA

In memoriam Katona Dénes

„Izsák ezt mondta: Lásd, én megöregedtem, bármikor meghalhatok. Most hát fogd a fegyvereidet, tegzedet és ijadat, menj ki a mezőre, és lőj nekem valami vadat! Azután készíts nekem finom falatokat, ahogyan én szeretem, és hozd be nekem, hogy egyem, és megáldjalak, mielőtt meghalok!” (1Móz 27,1–4)

Katona Dénes 1954. május 15-én született Székelykeresztúron, gyermekkorát a Hargita megyei Gagyban töltötte. A Székelykeresztúri Általános Műveltségű Líceumban érettségizett, 1974–1978 között végezte el az Egyetemi Fokú Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán a tanulmányait.

1978–2004 között a Székelyderzsi Unitárius Egyházközség lelkésze volt, 1981-ben szentelték fel a brassói Zsinaton.

1978-ban kötött házasságot Sente Piroskával, két fiuk született. 2004–2005-ben székelymuzsnai lelkész volt, majd 2005-től nyugdíjazásáig, 2019-ig székelyudvarhelyi kórházlelkészként szolgált. 2019.

június 1-jén vonult nyugdíjba. A Főtanács 2022. évi ülésén elismeréssel méltatták lelkészi szolgálatát.

Ali pasa 1661-es dűlásakor a székelyderzsiék így kérték Apafi Mihály fejedelem segítségét: „Üdvezült Apafi Györgyné asszonyunk után Nagyságod idegen ur Dershez nem lévén, méltóztassék kérésünket meghallgatni s nyomorult kastélyunkhoz bizonyos őrzőket adatni, hogy mű is Isten és az Nagyságod szárnya alatt maradhassunk meg.” E történelmi kérés azóta is visszhangzik a néplélekben: Adjon a jó Isten minden időben „bizonyos őrzőket” a strázsára!

Katona Dénes is ilyen őrző volt az övéi számára. A „bizonyos” az archaikus nyelvezetben nemcsak megfelelő, alkalmast, de bizót, hívót, küzdőt is takar. Ő pedig valóban alkalmas, hívót, küzdőt, szeretetteljes őrzője volt a székelyderzsi gyülekezetnek, hogy az Isten szárnya alatt maradhasson meg.

A 2000-es évek legelejének egy gyönyörű húsvétján legátusa voltam. A paplakon szeretetteljes hangulatban fogadott a család, László fia végigkalauzolt a

mesés erődítményrendszeren, bástyákban, színlán, a toronyban. A betanult és lámpalázás szószéki prédikáció után a tiszteletes úrvacsorai ágendája következett. Az érett, igazi üzenet. Számomra örök inspirációt hordozó megnyilatkozásnak lehettem tanúja. Az úrasztalánál akkor és ott egy sajátosan határozott, életerős, éber tekinteteket kereső szempár, ércesen csengő és színesen lejtő férfihang töltötte be az istenházát. A stallumban ülve az emberekre ható, mosolyban, lendületben és a szentlélek lángjában égő unitárius lelkész láthattam. Örökre belém égett e jelenés, de az ágendája is. A közösségi erőről beszélt, az egymás iránt vérszerződési kötelezettséget vállaló ösökről, lovas íjász honfoglaló magyarokról. „Így kell egymást is erősíteni, lelkesíteni e reményteljes ünnepeken! Elköteleződve, kitartóan és okosan!” – zárta hűsvéti ágendáját. Szavai akkor irányt mutatóan csendültek szolgálati helyének csodás templomában, de határozottsága, erős hite és lendülete nemcsak ezt az alkalmat, hanem teljes lelkési szolgálatát jellemezte.

Ezzel az elhivatottsággal folytatta életútját kórházlelkészként is. Tizennégy évig volt erő az erőtlenek számára, betegágyak mellett osztotta meg hitét azokkal, akik hite fogytán volt. Imáiban mások számára

kért gyógyulást, erőt, hogy a betegek, szenvedők méltóságteljesen viselhessék terheiket.

Talán ezért is nehéz elfogadni és megérteni a történeteket. Hova lett lelkéből ez a hatalmas erő és bizalom? Hogy tűnhetett el lelkéből ez a hit és remény? Számunkra csak a kegyelet maradt, emberi válasz helyett.

Izsák így búcsúzik az élettől: „bármikor meghalhatok.” Utolsó kívánsága: szeretett fia kezében ijat és tegezt akar látni: „Lőj nekem valami vadat... készítsd el, ahogyan én szeretem, hogy egyek és megáldjalak” – mondja. Mindenki, akit szeretted, körülötted volt. Úgy készítettél el falatjaidat, ahogyan szeretted. Add hát áldásodat! A „bármikor” az Isten dolga. Békélj meg szeretettel szolgált egy, igaz, örök Isteneddel!

Katona Dénes temetési szertartása augusztus 18-án volt Székelyudvarhelyen, a tábornegyedi unitárius temetőben. A belvárosi templomban beszédet mondott Simó Sándor helyi lelkész a Róm 15,1–2, a 2 Tim 4,2 és 2Tim 4,7–8 alapján, az egyházi főhatóság részéről András Benedek főjegyző szolt a Józ 23,14a és a Zsid 9,27 alapján, az ULOSZ részéről Demeter Sándor Lóránd elnök, székelyderzsi lelkész, majd az egykori évfolyamtársak nevében Andorkó Ferenc ny. vargyasi lelkész búcsúzott.

SOLYMOSI ALPÁR

SZERETETSZOLGÁLAT

Áldott zshivaj és áhítatos csend Mózesrel

DEÁK RÉKA

• Először rendeztük meg július 3–7. között sérült fiataljaink táborát Székelykeresztúron. Szívünkben hálával gondolunk vissza erre a mozgalmas, lelkiekben és programokban gazdag hétre. Boldogak és hálásak vagyunk, mert jó itt élni. Jó egy olyan városban élni, amely támogat és biztat. Jó egy olyan egyházközség tagja lenni, amelyik mellénk áll az úton, és amelyikkel együtt haladhatunk tovább. Köszönjük a Székelykeresztúri Unitárius Egyházközségnek a színtereket, a szolgálatot és a munkát, amely által mindannyian színesebb, értékesebb, lelki táplálékban gazdagabb tábort tudhattunk magunkénak.

Köszönjük az anyagi támogatást Székelykeresztúr Önkormányzati Hivatalának. A tábor és működésünk általános támogatásáért köszönetet nyilvánítunk minden más anyagi támogatóknak, köztük a Bethlen Gábor Alapnak és a Nemzeti Együttműködési Alapnak is.

Minden reggelt a templomunk áhítatos csendjében kezdtünk. Öröm volt látni, hogy a mindig izgó-

mozgó, jókedvtől hangos csapatunk lelassított, elcsendesedett a templom nyugalmaiban: valóban megpihenni, megnyugodni tértünk be az Úr házába. A fiatalok szüleikkel együtt várták az áhítat csendjét, a zengő zsolnárt az orgona szárnyán megszólalni. Első nap csupa táborra hangoló játékkal indítottunk, kézműveskedtünk, és felelevenítettük Mózes születésének történetét. Második nap egyházközségünk kántorával, László Attilával énekeltünk, a tervezett időt megduplázva. Beszélgettünk Mózes elhívásáról, majd játszottunk. Következő nap Bartha Márta pszichológus és tanító segítségével a bibliodramát is kipróbálhatták a fiatalok, megelevenítve az égő csipkebokor történetét. Ezután Dávid Hajnal képzőművész művészetterápiával varázsolt el bennünket. Negyedik nap vendégül láttuk táborunkban a Három Galamb Egyesület és a Súlyos Fogyatékossgal Élő Gyermekek Elhelyező Központjának fiataljait, akikkel több mint ötven főre duzzadt a csapat. Közösen néptáncoltunk Kincses Olga néptáncoktatóval, aztán kéz-

műveskedtünk: megalkottuk a Vörös-tengert, majd Mózes segítségével átkeltünk rajta. Mindeközben a szorgos anyukák finom gulyást készítettek a bográcsban, amelyet jó étvágygal és hálával fogyasztottunk el.

Utolsó nap Liker Henrietta, a Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör ifjúsági lelkésze, fiataljaink régi jó barátja jött el hozzánk, akivel hangszereket készítettünk, és azokat együtt megszólaltatva énekeltünk.

Köszönjük a reggeli áhítatokat Szabó Elődnek, a Székelykeresztúri Unitárius Egyházközség lelkészének. Ugyanakkor köszönjük Csáki Levente esperes úr-

nak, hogy megtisztelt bennünket jelenlétével. Hála-sak vagyunk, hogy sok jó, igaz lelkész és gyülekezeti vezető vesz körül bennünket. Így öröm a közösségben való lét!

Köszönjük mindenkinek, aki hozzájárult tehetségével, idejével a tábor megvalósításához. Csodálatos hetünk volt, amely jövőre ismétlésre vár. Addig is az áhítatokat – a tábor tapasztalatai alapján – bevezetjük a heti rendszerességű programjaink közé. Sérült fiataljaink is szomjaznak az imát, a templom nyugal-mát és csendjét, némelyik szülőnek pedig új élmény a gyermekével való közös áhítat megtapasztalása.

DEÁK RÉKA

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár:

Bodor Piroska

telefonszám: 0740 634 723

e-mail: bodorp79@yahoo.com

Marosvásárhely:

Pavelka Attila

telefonszám: 0723 515 921

e-mail: pavelka_attila@yahoo.co.uk

Sepsiszentgyörgy:

Buzogány-Csoma Csilla

telefonszám: 0742 512 574

e-mail: csmx2000@yahoo.com

Székelyudvarhely:

Sipos Mónika Rebeka

telefonszám: 0757 345 367

e-mail: sz.rebi@yahoo.com

„A humor Isten ajándéka” (Báró József)

Tanulnivaló

Az egyik egyházközségben a lelkész prédikációi, ahogy teltek-múltak az évek, egyre sajátosabbakká kezdtek válni. A hívek ezt úgy fogalmazták meg, hogy mindig ugyanazt prédikálja. Elkeseredésükben összebeszéltek, és küldöttséget menesztettek a püspökhöz Kolozsvárra.

A püspök fogadta is őket, majd megkérdezte, mi járatban vannak. Az atyafiak előadták, hogy az ő pap-

juk bizony mindig ugyanazt prédikálja, és azt szeretnék, hogy a püspök valamiként egyengesse a változás útját.

A püspök erre megkérdezte az atyafiakat: Mit prédikál a lelkész?

A küldöttség tagjai elkezdtek hebegni, megpróbálván felidézni a szószékről hallottakat.

A püspök erre azt felelte nekik: Menjenek haza, s hallgassák csak a papjukat, mert még mindig nem tudják, mit prédikál!

KOVÁCS ISTVÁN

NŐK VILÁGA

Az Unitárius Nők Országos Konferenciája

Háromszáz

MÁTÉFI TIMEA

• A Székelykeresztúri Unitárius Egyházközség adott otthont augusztus 26-án az UNOSZ konferenciájának és tisztújító közgyűlésének, amelyre több mint háromszáz résztvevő érkezett. Bár mi nem a legendás Leonidász spártai király serege vagyunk, legalább akkora az erő, az asszonyi lelkesedés, kreativitás, tenni akarás bennünk közös álmainkért, céljainkért, mint bennük volt. Öröm volt a sorra érkező hatvan-nyolc közösség nőszövetségi képviselőivel egymás nyakába borulni, megosztani örömeinket, bánatainkat, együtt lépni át a templom ajtaját, kezünkben zászlóinkkal, ajkunkon az ifjúsági indulóval, mintegy bátorításként a jövőre nézve is, hogy ideje van a megújulásnak, a fiatalabb, csatlakozni vágyó hölgyek bevonásának is.

Szószerki szolgálatában Bodor Rozália Piroska lelkész Mirjam próféta nőies erényeire, asszonyi találékonyságára hívta fel figyelmünket, amelyek tulajdonképpen minden törekenynek látszó nő lényében ott rejlenek.

Az egybegyűlteket megtisztelte jelenlétével, bátorító szavaival Kovács István püspök és felesége, Ágnes, akit ezúttal az UNOSZ tiszteletbeli elnökségére is felkértünk. A helyiek nevében Szabó Előd lelkész, a Gondviselés Segélyszervezet megbízottjaként Bartha Alpár helyi lelkész, a Főhatóság nevében Sándor Krisztina főgondnok, a magyarországi egyházkerület nőszövetségei képviselőjében Erdő Mária, Székelykeresztúr Önkormányzata és az RMDSZ Nőszervezete nevében Faluvégi Bartha Noémi helyi tanácsos, a Székelykeresztúri Református Egyházközség Nőszövetsége részéről Gáspár-Babos Lilla tiszteletes asszony köszöntötte a jelenlevőket.

Ünnepi pillanat volt, amikor a tordai asszonyok Józsa Emese Rozália tiszteletes asszony, a tavalyi konferencia főszervezője vezetésével átadták a közösségeink sokszínűségét és egységét jelképező vándorabroszt a székelykeresztúriaknak. A helyi nőszövetség nevében Szabó Kata tiszteletes asszony tett ígéretet, hogy büszkén és féltve őrzik e kincset a jövő évi konferenciáig, amelynek helyszíne Kolozsvár lesz. Vándorabroszunk idén a zetelaki és pestszentlőrinci nőket jelképező háromszögekkel bővült.

Fenyédi Fanni és Lakatos Réka idén konfirmált székelykeresztúri fiatalok népdalokkal, László Attila kántor közreműködésével pedig daltutajos énekekkel ajándékozták meg a résztvevőket. Csáki Levente esperes Gagy gyönyörű, új zászlóját szentelte fel. Szünetben Czire Alpárnak köszönhetően elkészült a nagy csoportkép, majd Szalay Zsuzsanna pszichológus *Erőforrásaink* címmel tartott szívhez szóló, közérthető előadást, amelynek tanulságai segítségünkre lesznek életünk nehézségeinek megértésében, megélésében. Igyekszünk ebben tudatosabbak lenni, jobban hallgatni megérzéseinkre, értékelni azt, amink van!

Az elnöki beszámolót követően tisztújításra került sor, amelynek eredményeként a következő négy év során az UNOSZ elnöke továbbra is Dimény Csilla Júlia, alelnöke Andorkó Rozália és Vida Rozália, jegyzője Márkos-Mátyás Erzsébet Zita, pénztárosa Asztalos Klára, titkára pedig Vánca Csilla lett. Isten segítse őket vállalt munkájukban, adjon nekik erőt, hitet, hogy nőszövetségeink életének, hivatásának segítői lehessenek! Köszönetet mondtunk mindazon jelen lévő és távol maradt választmányi tagok munkájáért, akik éveken át hűséggel és odaadással szolgálták az UNOSZ működését.

A lókodi öregotthon látogatási programjának megbeszélését követően, egymás kezét megfogva, a már hagyományos *Jöjj, énekelj velem!* dallal és himnuszaink eléneklésével zártuk ünnepünket. Lukács Mária választmányi tagnak köszönhetően minden résztvevő a konferencia és a havi egyházi téma üzenetét hordozó könyvjelzőt, a zászlók pedig erre az alkalomra készült szalagot kaptak. Köszönjük mindazok támogatását, akik önkéntes munkájukkal, szeretetükkel, figyelmükkel, adományaikkal segítették konferenciánk sikerét! A Berde Mózes Unitárius Gimnázium vezetőségének hálásak vagyunk a rendelkezésünkre bocsátott terekért, minden segítségért!

Együtt adtuk az ArtZ-unk a művészethez Nagyajtán!

• A magyar unitárius ifjúság és más felekezeti, szabad-elvűen vallásos fiatalok szervezeteként működő Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet (ODFIE) négy év kihagyás után idén augusztus 3–7. között szervezte meg a 4. ODFIE Összművészeti Találkozót a Kovászna megyei Nagyajtán, közel háromszáz fiatal részvételével.

A szervezet húsz éven át folyamatosan megújuló erővel szervezte meg a tavaszi versmondó és népdaléneklő versenyét, illetve a nyári színjátszó találkozóját. Küldöttgyűlése azonban 2016 őszén úgy döntött, hogy e két rendezvény társításából valami egészen újat indít útnak. Így született meg az összművészeti találkozó gondolata, amely a népdaléneklés, versmondás és színjátszás mellett teret nyit a fotózás, festészet, grafika, kreatív írás, slam poetry, néptánc, zene és kézművesség kategóriáinak is. A rendezvény játékosan az ArtZ nevet kapta, ahol az art egyértelműen a művészeti ágakra, a Z, azaz az egész számok halmazának jele pedig azok sokféleségére utal.

A rendezvény fő célja az, hogy a fiatalok minél több területen tudják kifejezni magukat a művészeti ágak által, és egy olyan teret biztosítson, ahol a versenyjelleg mellett más programokba is bekapcsolódhatnak, képességeiket erősíthetik, együtt egymástól is tanulhatnak.

A 14. életévüket betöltött vagy 14. életévükben járó fiatalokat csütörtöktől vasárnapig színesebbnél színesebb műhelymunkákkal és előadásokkal várták a szervezők, de az esti szórakoztató tevékenységekből sem volt hiány Nagyajtán.

A fiatalok csütörtöktől vasárnapig a felsorolt művészeti ágakban csillogtatták meg tehetségüket és mérhették össze tudásukat. A rendezvényt csütörtökön délután Fekete Levente és Fekete Judit, nagyajtai unitárius lelkész és énekes vezetőjével istentisztelet nyitotta meg, amit a hivatalos rendezvény megnyitója követett, majd Fekete Lovas Zsolt *Perkucigó* című előadását tekinthették meg a résztvevők. Este táborúzz mellett közös énekléssel és zenéléssel, majd éjszakai áhítattal – Liker Henrietta, a Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör ifjúsági lelkésze vezetésével – tették teljessé a találkozás örömeit.

A következő két napot minden reggel áhítattal kezdtük, Demeter Ágnes (negyedéves teológiai hallgató, Vargyas) és Vida Domokos (elsőéves teológiai hallgató, Alsóboldogfalva) vezetésével, majd versenyszámok és műhelymunkák következtek, esténként meg a szórakozásé volt a főszerep. Péntek este fellé-

pett a Sheezjó zenekar és Szakács Erika Quintet, majd DJ Matei vezetésével bulira került sor. Szombaton este DJ Gábos teremtette meg a hangulatot.

A rendezvényt vasárnap Péterfi Zita Ágnes (unitárius lelkész, Sepsiszentgyörgy), Lőrinczi Levente (unitárius lelkész, Kissolyos) és Lakatos Sándor (lelkész-vallástanár, a Berde Mózes Unitárius Gimnázium iskolaigazgatója) vezetésével istentisztelet, majd díjosztó gála zárta. Napközben a fiatalok beszélgethettek a Last Minute Zenekar tagjaival. Este pedig a Lelkes Zenekar és Last Minute Zenekar koncertje után DJ Benyo vezetésével szórakozhattak.

A négy nap kemény munkájának eredményei a következők szerint alakultak:

• Képzőművészet kategóriában:

1. helyezett: Bellu Andrea (Székelykeresztúr)
2. helyezett: Tóth Antónia (Sepsiszentgyörgy)
3. helyezett: Bod-Savuli Dávid (Marosvásárhely)

Különdíj: Deák Flóra (Barót) és Székely Zsófia (Marosvásárhely)

• Népdal kategóriában:

1. helyezett: Pál Orsolya Tímea (Székelykeresztúr)

Néptánc kategóriában:

1. helyezett: Ritmikus mennydörgés (Sepsiszentgyörgy)

• Fotó kategóriában:

1. helyezett: Silló Mátyás (Csíkszereda)
2. helyezett: Csikós Ádám (Csíkszereda)
3. helyezett: Birtalan Lajos (Torda)

Különdíj: Útő Zolta Zente (Sepsiszentgyörgy)

• Tánc kategóriában:

Különdíj: Moroianu Tímea (Barót)

• Kreatív írás kategóriában:

Líra:

1. helyezett: Barabás Kincső (Sepsiszentgyörgy)
- Különdíj: Bözödi Kinga Mónika (Székelyudvarhely)

Próza:

1. helyezett: Szász Brigitta (Székelyudvarhely)
- Különdíj: Lakatos Iringó (Székelyudvarhely)
- Legjobb felfedezett: Benczédi Orsolya (Benczéd)
- Legtöbbet fejlődött: Deák Zsófia (Barót), Pál Ágnes (Árkos), Szabó Anett (Sepsiszentgyörgy)

• Vers kategóriában:

1. helyezett: Kisgyörgy Andrea (Sepsiszentgyörgy)
2. helyezett: Pitó Gergő (Marosvásárhely)
3. helyezett: Fekete-Pál Kolos Tas (Székelyudvarhely)

Különdíj: Zsidó Tímea (Marosvásárhely)

• Zene kategóriában:

1. helyezett: Székelyudvarhelyi Ifjú Unitáriusok Klubja

2. helyezett: Kurta Anetta (Barót)

3. helyezett: Szász Hunor Lehel (Marosvásárhely)

Különdíj: Balázs Fülöp Zsuzsa és Gáll Eszter (Marosvásárhely)

• Színjáték kategóriában:

1. helyezett: Sepsiszentgyörgyi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet

Különdíjak:

Legjobb női alakítás: Kisgyörgy Andrea (Sepsiszentgyörgy)

Legjobb férfi alakítás: László Csongor Csaba (Sepsiszentgyörgy)

Legjobb férfi mellékszereplő: Bod-Savuli Dávid (Marosvásárhely)

Legjobb női mellékszereplő: Vajna Zsófia (Székelyudvarhely)

Közönség- és motivációs díj: Marosvásárhelyi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet

Az ArtZ különdíja: Székelykeresztúri Unitárius Ifjúsági Egylet

A zsűri különdíja: Szövegadaptáció és rendezés: Péterfi Zita Ágnes (Sepsiszentgyörgy)

Legcsapatabb csapat: Székelyudvarhelyi Ifjú Unitáriusok Klubja

Köszönjük mindazoknak, akik bátran merték adni az ArtZukat a művészetekhez, és az elmúlt napokban részesei voltak az ArtZ közösségének, élettel töltsék

meg a rendezvény helyszíneit és programjait. Köszönjük Nagyajta közösségének, hogy otthont adtak a rendezvényünknek.

A rendezvény a Nagyajtai Unitárius Egyházközség, a Nagyajtai Kriza János Általános Iskola, a Nagyajtai Polgármesteri Hivatal, a Bölöni Unitárius Egyházközség, a Bethlen Gábor Alap, a Magyar Unitárius Egyház, a Unitarian Universalist Funding Program és a Sátorbélés támogatásával valósult meg.

A rendezvény partnerei: Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktábor, a Magyar Ifjúsági Tanács, az Erdély Mentőcsoport, Tusnad Camping, az Unitárius Teológiai Hallgatók, valamint az Unitárius Egyetemi Bentlakás Közössége.

Isten áldása legyen az ösztönözési találkozó résztvevőin és kivitelezőin egyaránt!

Kolozsvár, 2023. augusztus 9.

AZ ODFIE ELNÖKSÉGE

6. Tehénhang	Abban a múlt időben Befe!le!		Következő mennyit kiváló tényező	Megfelelő Agyafűrt, cseles, trükkös	... ide (nyújtsd felém) Éneklés	5. Fém- darab!	Mosdótál	...-alkohol (fászesz)
	3. „Az” ékesség					Kis testű kutya Idősebb (röv.)		2.
Banglades fővárosa				Régimódi (öltözék) Ebédlő közepé!				
Állami illeték			Hibázik Csecse- mő, bébi		Öszövet- ségi király Végtelen sánc!			
Napkelte, virradat						Szemé- lyéről ... be(!) (hallgass)		
				Hirtelenül jött eső Hajcshó lényege!				A parko- lás jele Becézett Botond
Járványos betegség	S						S	Igekötő Létrehoz, alapít
Tízből egy!	Tulajdon- rész! Lengyel- cseh régió			Rácsvég! Nigéria pénz- neme		Pisze orr Brekegni kezd!		
A Terem- tővel kap- csolatos					Színpa- di táncjáték A vásárló tulajdona			
Üres toboz!		Dalsorok! Írányítú- írányhoz köthető		A kripton vegyjele Leenged a széleim!		A Nagy- tavak egyike Néma tót!		
Párosan bekísér!			Pontosító kötőszó Bárkában van!					Vonaton található! Az ábécé kezdeté
	O				Általános gondolat Piszok, mocsok			Az ellen- állás jele (fizika)
Pandafejl Mászó- eszköz, lajtorja				E, e, e, ... Ókori germán főrs		Nem- zedék tagjai!	L	
				Torz testű (ember) Páratlan hang!		Járunk rajta		
Orosz lovas ka- tona volt			Úszó (Katinka) Római egy					
Gaboni, olasz és japán gépkocsi- jelzés	I							1. 100 éve, 1923. szeptem- ber 2-án született lelkész, levéltáros. 2. 2007. július 18-án szülővárosában, ... halt meg. 3. Apai ágon innen származott. 4. Itt kezdte meg lelkészi szolgál- tatát. 5. Ennek a tanintéz- ménynek volt az igazgatója. 6. Itt is dolgozott.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár

Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Megbízott szerkesztőbizottság: dr. Andorkó Júlia Eszter fő-
szerkesztő, Koppándi Júlia médiareferens.**Munkatársak:** Asztalos Klára (Nők világa), Ferencz Csaba-
Levente (rejtvény), Nagy Norbert (Ifjúsági oldal), Czire Alpár
(fotó), Szombatfalvi Etelka (Gyermekoldal), Szabó László (Sze-
retetszolgálat).

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella.

Nyomtatás: Idea Nyomda, Kolozsvár.

Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.

Telefon: (0)264 593 236. E-mail: kozlony@unitarius.org

A lapszám letölthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei
Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás:
Verbum Egyesület, tel.: 0264 596 478.A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz
előtti hónap **15-e**. Kéziratokat és fényképeket nem őrzünk meg,
és nem küldünk vissza. A lapban közölt írások nem tükrözik
feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Támogatók: Romániai Magyar Demokrata Szövetség és
Communitas Alapítvány; Bethlen Gábor Alap.

Barangoló Isten országában

Kedves Gyerekek!

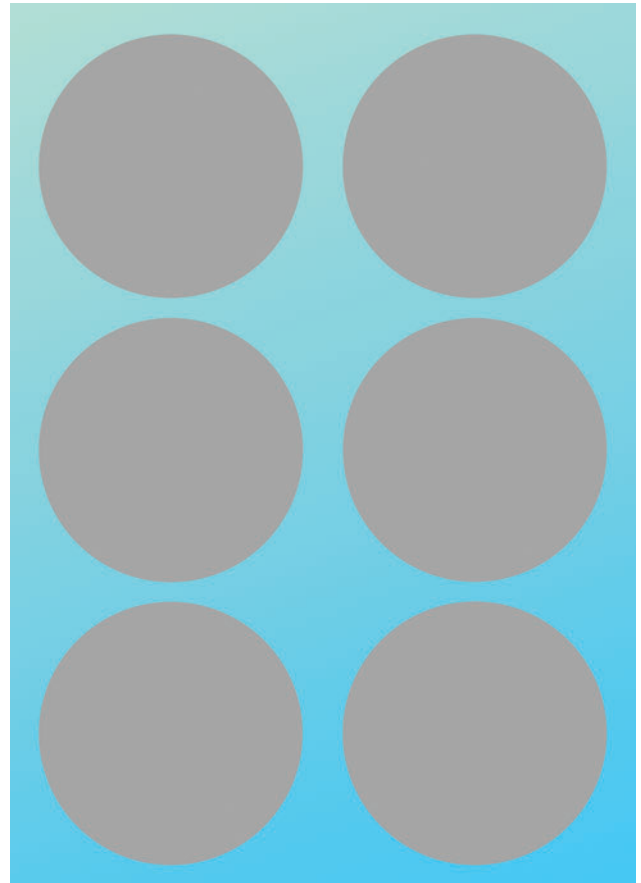
Az őszi hűvös szeleivel már augusztus közepén jelezte, hogy hamarosan érkezik, és vele együtt a vakációs házi olvasmányok meg feladatok határideje is közeledett. Szeptemberben sokan otthonosan tétettek vissza az iskola falai közé, izgatottan várva a nyári történetek beszámolóját a társaitoktól. Azoknak, akik most mennek nulladik osztályba, kitartást, csupa szépet meg jót! Remélem, a felsőbb osztályosok, akik már gyorsan olvassák soraimat, barátságosan mesélnek és vezetnek be titeket az iskola világába.

„Amit csak szeretnétek, hogy az emberek tegyenek veletek, mindenben ugyanúgy tegyetek ti is velük, mert ezt tanítja a törvény és a próféták.” (Mt 7,12) Jézus tanítását vessétek szívetekbe, és az általa összefoglalt arany szabály legyen ott cselekedeteitekben nap mint nap. Ne bántsátok egymást otromba jelzőkkel, se tettekkel, hanem legyetek kedvesek, elfogadók és barátságosak egymással. Különbözőek vagyunk gyerekként és felnőttként is, így tehát fontos, hogy fi-

gyeljünk egymásra, hogy békességben és szeretetben tudjunk az iskolában és az életben is tanulni, dolgozni, szüntelenül fejlődni. Bízom abban, hogy meghalljátok tanáraitoknak, lelkészeiteknek jóra intő szavait, és engedelmes gyerekként teszitek a hétköznapiakat is széppé, kedvessé. Sok sikert kívánok, és életre szóló barátságokat!

Feladat

Sétálj, és gyűjtsd össze a matricákat te is! A feladat az, hogy amíg gyönyörű őszi idő van, igyekezz sétálva (is) eljutni az iskolába. Ha túlságosan messze laksz, és csak autóval van lehetőséged iskolába menni, akkor válassz ki egy másik célpontot pl. templom, park, nagyszülők kertje stb., és gyűjtsd be te is a matricákat. Hat alkalomra szóló matricát készítettem elő számodra, szóval minden egyes alkalommal, amikor a kitűzött távot teljesítetted, büszkén kivághatsz egyet, és beragaszthatod a szürke körökbe. Cipőt fel, és sok sikert kívánok a kihívás teljesítéséhez! Remélem, szép élményekkel gazdagítanak a séták!

kapocs

UNITÁRIUS CSALÁDOS TÁBOR

2023. július 27–30. Tusnádfürdő

Fotó: Barabási Örs. Cikkünk az 5–6. oldalon.

Deák Réka, a Gondviselés Segélyszervezet önkéntese (Székelykeresztúr), **Farkas Dénes** ny. lelkész (Kolozs), **Kálnoki Kis Tamás** ny. levéltáros (Budapest), **Kecskés Csaba** lelkész (Marosvásárhely), **Kovács István** püspök (Kolozsvár), **Mátéfi Timea** lelkész (Enlaka), **Nagy-Bodó Tibor** rádiós műsorszerkesztő (Marosvásárhely), **Pavelka Attila** kórházlelkész (Marosvásárhely), **Solymosi Alpár** esperes (Csíkszereda), **Szabó József**, a Petőfi-múzeum és -emlékhely gondnoka (Fehéregyháza), **Szombatfalvi Csongor** lelkész (Désfalva), **Újvárosi Katalin** lelkész (Zetelaka), **Zoltán Csaba**, a Budapesti Unitárius Egyházközség presbitere (Budapest)